

Contra S. Maria Zagari ord. Min. Pau:
1660 f. S. L.

1500 € 1° Edicion
→ El Pároco de la Parroquia de Polledo
y el Caballero Salcedo de
Espona
Secondo de
Nieremberg

Anno M. DCCLXVII

Argent. two ducats small. three

DISSERTATIO
CHRISTIANO-POLITICA
AD PHILIPPUM IV
REGEM CATHOLICVM,

IN QVA

*Machiavellismo ex impietatis penetralibus pro-
ducto & iugulato; firmitas, felicitas, & incre-
menta Hispaniae Monarchiae, atque Austriae
& Maiestatis, gubernationi ex Chri-
stianæ Sapientiae legibus accepta
referuntur.*

Auctore P. CLAUDIO CLEMENTE è Socie-
tate Iesu Ornacensi in Comitatu Bur-
gundiæ, Regio Professore Eruditio-
nis in Collegio Imperiali Ma-
ritensi.

*Vltroneis sumptibus amicissimi Clarissimique
Dom. Doctoris PETRI DE ROSALES Sanctæ
& Hispaniarum Primatis Ecclesie Tole-
tanae Canonici Doctoralis me-
ritissimi.*

Anno M. DC. XXXVI.

DISSERTATIO
CHRISTIANO-POLITICA,
AD PHILIPPVM QVARTVM
REGEM CATHOLICVM,

IN QVA

*Machiavellismo ex impietatis penetralibus
producto & iugulato; firmitas, felicitas,
& incrementa Hispanicae Monarchiae
atque Austriacæ maiestatis, gubernatio-
ni ex Christianæ Sapientiæ legibus
accepta referuntur.*

*M N I A colit humanus intellectus Pseudopo-
præter ipsum omnium Conditorem; di-
xit aliquando Tertullianus differens
de Idololatria, PHILIPPE REX
CATHOLICE. Ego de Politicorum secta co-
gitas, quid de illa dicturus sim, quid tacitus,
quo nomine eam appellaturus, nescio. Polytheis-
mum vocabo? prorsus: omnia enim colit Poli-
ticus propter unam Politiae rationem. Atheis-
mum nominem? & quidem iure: nam quidquid
voles colit, & quid noles non colit Politicus
propter unam Status rationem; versicolor est,
versipellis, & Proteo mutabilior. Politolatriam
vocem? optimè, propriissimè: si quid enim co-*

DISSE R TAT I O

lit dum nihil colit Politicus , divinos honores
tribuit nescio cui numini , quod seu Dea seu
Deus est, veteres Græci ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ , Romani
REMPVBLICAM & IMPERIVM , Nupeti
STATVM indigetant: hoc autem esse unicum
Politiorum numen, hoc esse propriissimum
Politiorum nomen, sicut ex Aristotele, sic ex
eorum ritibus & factis colligo; quandoquidem
Politici credi Deum tantummodo ex usu vita & regnandi est. O scelus, ô humani generis propria-
dia, ô monstra, ô Antitheoi, ô Polytheoi, ô Atheoi,
atque omnē ut impietatem uno verbo cōplectar, ô Politici. Politici! Politici, inquam, Po-
litici. Est quidem Politicus ex propria notione
& munere appellatio & occupatio plena digni-
tatis, plena honestatis: verū nunc, mutato se-
rum utique & verborum ordine & intellectu,
plena impietatis, plena maleficij. Nimirū sig-
nificat eorū sectam, qui in civili statu vel tuen-
do vel augendo, omne nefas fas esse dictitant;
Religionem suscipiendam, deponendam, au-
gendam, contrahendam, mutandam, vertendā,
invertendam, proculcādam proutē publica re,
vel privatis rationibus videbitur, impiissimē
pronuntiant; de qua hominum peste libet usur-
pare Prudentij carmen:

Contra Sym-
machum, &
Saturnalia.

*Hæ sunt delicie loris infernalis, in illis
Arbiter obscursus placidus requiescit Averni.*

In-

Auson. de fe-
rijs Romanis
Eidyllio 16.

Ingrediamur, si possumus, & introspiciamus
in adyta istius Polytiolatriæ: videamus quibus
ritibus & cæremonijs numini fiat: proferamus
quid ferant indigetamēta seu rituales libri ini-
tiatorum huic Deo, & Statui colendo devoto-
rum capitum; quām feliciter flamines isti tar-
tarei, omnis æquitatis victimarij, humanatum
animatum popæ & redivivi Busirides litent, &
votum impetrent: quo successu celebriētus im-
pia ista Saturnalia:

*Festaq. servorum cūm famulatur herus:
& infandæ nonæ Caprotinæ:*

Cum stola matronis dempta tegit famulas.
quām iusta sit, simulq. scelestis Politicis, qui
divina humanis, & Religionem Statui postpo-
nunt, metuenda hæc supremi omnium rerum
Domini sive exprobratio, sive querimonia. *Ve-*
runtamen servire me fecisti in peccatis tuis; & Ipsi
regnaverunt, & non ex me; Principes extiterunt, &
non cognovii. Evidem libenter dico pro causa
Religionis, atque optima Regnum moderatricis
Christianæ Sapientia contra Machiavellianā Pru-
dentiā, & præposteros Rerump. Doctores: nihil
minus longè libentiū audire Ambrosios,
Synesios, Bernardos, Thomas Aquinates, Ba-
ronios, Bellarminos, Possevinos, Bozios, Bo-
teros, Ribadneyras, Marianas, Marquesios,
Scribanios, Menochios, Contzenios, & eum,

I. 4.
Of. 8.

S. Ambros. in
Epist. 3. ad
Theodos. &
Valentin.

Synet lib. de
Regno.

S. Bernar. ad
Cōrad. Reg.

S. Thom. lib.
de regimine

Princ.

Baroni. pas-
sim in ann.

Bellarmin.

Possevin. in
iudicio de
Nuæ, &c.

Bozios de sig-
nis Eccl. cō-
tar Machiav.

Ioan. Bote. li-
de vera sap.

& alibi.

Pet. Ribadn.
de inst. Prin.

Io. Mariana
de Rege, &
Regis inst.

Io. Marques.
de Gub. Chr.

Carol. Scrib.
in Pol. Chri.

Io. Steph. Me-
noch. in Hie-
ropolit.

Ad. Contz. in
Polit.

P. August. de
Castro Con-
cion. Reg.

qui

DISSE R TAT I O

qui in hac Regia Academia id ipsum splendi-
de profitetur, de quo illi pro dignitate scripse-
runt; hi omnes humanâ simul ac divinâ etudi-
tione conspicui, ac iudicandi facultate clari,
ideoque (quod de D. Basilio dictum est) ambi-
dextri, Christianâ romphæâ Politiolattas iu-
gulant, dum evincunt nullas diu stare posse
Resp. nisi in æquitate, & divini numinis cultu
fundatæ sint; optimumque Status Politici fir-
mamentum, eiusque augendi, atque ad huma-
næ sublimitatis & felicitatis fastigia perducen-
di certissimam artem esse, Religionis & veræ
pietatis tuendæ ac propagandæ incensum stu-
dium. Divinam horum virorum dicendi vim,
& spiritus, & pietatem, & Christianâ liberta-
tē, quæ intelligo mihi prorsus necessaria esse,
supplex à te posco D E V S O P T . M A X . ne abie-
cte, serviliter, atque indignè tantum argumen-
tū exequar: simulq; peto abs te REX CATHO-
L I C E , ut antequā aggrediar ad id, quod præci-
puè mihi in hac dissertatione propositum est;
nimis ad commemoranda Ecclesia Catho-
lica, & Hispania incrementa ex mutuis meritis
& officijs, exponam Atheo-politicorum in-
stituta & delitia, atque inde oriti solitas civiles
offensiones & calamitates; ut cùm deinde de
Christianâ tua tuæq; Hispaniæ sapientia dispe-
rà, exploratius sit, quantopere ab illis abhor-
reat;

CHRIST-POLIT.

reat; quāmque feliciores in Regnorum tuo-
rum administratione & incremento exitus
fortiatur & promittat.

§.I.

Operosa res est, & perquamdifficilis pe-
netrare se in Politiolatratum sacraria;
quid rerum illic agatur, quid verborum
illic dicatur, quid mysteriorū celebretur cog-
noscere haud queas, nisi & tu ipse ijsdem my-
sterijs priūs initiatuſ fuetis, & facerūm ius-
jurandum iuraveris, nemini supersticioſo (ſic
Christianæ Religioni, & veræ pietati ex ani-
mo consecratos vocant) te arcana Politica
enuntiatuſ; nemini ſacrum (ſic appellant)
professionis volumen traditurum; nemini occul-
tos facrorum ritus, & Cæremonias, & vota in-
dicaturum: qui ſecūs facit, profanus, intefta-
bilis, inviſus, facet & execrabilis habetur. Ego
tamen ratus horum mysteriorum cognitionē
etiam comprehendendi nomine & munere Aca-
demiæ meæ professoris; REX; in animum meū
induxi nullum non movere lapidem, tentare
omnes aditus, vestigare omnes vias, excubare
animo, captare opportuna tempora, demifif-
simis, ſi opus foret, obsequijs & luculentis pol-
litionibus demererri aliquē, qui me in fan-
ctiorem cellam Politiolatratum, vel faltem in

ve-

DISSERTATIO

vestibulum introduceret, unde mystica operātum verba, & concepta vota audire, atque aram, & numinis simulacrum contemplari, eorumque disciplinam & institutum possem habere penitus explorata. Nihil est proinde, quod quisquā me sacrilegij & impietatis insimulet; non fui mala mente curiosus: De me hac in parte dictū velim, quod de se ipso Tertullianus dixit loquens de Magiæ studio. Quid ergo (inquit) discemus Magiam, quam omnes penè fallaciā; sed ratio fallacia solos non fugit Christianos, qui spiritualia nequistia non quidem sociā consciētiā, sed inimicā scientiā novimus; non invitatoria operatione, sed expugnatoria divinatione trāclamus multiformem hanc luem mentis humanae, totius erroris artificem, salutis pariterque animæ vafatricem. Eodem consilio adieci animum ad pernoscenda Politicorum mysteria; ut cùm ea protulero, omnes capitalissimam humanæ societatis pestem oderint.

Quo artificio in ea penetratū. Hæc ratio meæ curiositatis, hoc meum institutum; cuius ut facilius compos fierem, alienam pessonam indui, non inficior: tum subodoratus ex quibusdam indicijs instare solenne festum Politici ordinis, adij ad-eum quem esse suspicabar penitioris sacrarū ædituum & custodem; nec me mea fefellit opinio: hominem rogo potestatem mihi faciat proxima sacra def.

spectandi ex aliquo loco, unde singula accura-
tē perspicerem: Negavit Aedituus id se facere
ullo modo posse impeditum inviolabili reli-
gione iurisiurandi, quod per salutem Principis
& incolumitatem Reip. conceperat: prætetea Sen. Epis. 95;
causari profanum me esse, nulli nisi initiatō san-
ctioris cellæ copiam fieri. Vix hæc responde-
rat, cùm venit mihi in mentem quod aliquan-
do me monuit Tertullianus, *Politici sanctius* In Apolog. part. 3.
esse iuriandū per salutem Principis, quam per
Maiestatem divini numinis. Hic ego hominem
urgere, iurato omnem religionē eximere, pla-
num facere, eum multis de causis iureiurando
haud teneri. Tandem hoc evici, ut consisterem
solus in vestibulo, ubi locum mihi provisurus
esset, unde facile videre singula, & à nemine vi-
deri possem. Placuit consilium, perendina dies
capta; forte *Imperiū natalis* ea fuit apud Politici
festivissima; festivorem insuper factus
erat illam diem iuvenis quidam Patritius
inter eiusdē festi sacra politicis mysterijs in illius
Collegij frequenti confessu initiandus. Aderat
constituta dies, ipse quoque adsum, nec defuit
promissis Aedituus. Convenerant in ædis pe-
netralia omnes Politicorum ordines, summi,
medij, infimi, Antistites, Sacerdotes, mystæ, at-
que in paratis sibi locis confederant. Aedituus
qui & idem huius ædis janitor erat (paucissi-

DISSERTATIO

mos enim suarum rerum conscientios esse volunt;
nec propterea gravantur interdum etiam ex antiquissimis & meritissimis Antistitibus spectatissimi fungi munere excubitorum, vel exceptorum, vel ostiariorum, ut occultiora sint mysteria) Aedituus, inquam, pro suo munere fores omnes clausurus clam omnibus me admittit in satis tenebriosum vestibulum: tum pauca hec verba mihi in autem insursum: Clusa est ianua, non clavi sed pessulo tanum; per rimas commodissime, duobus in locis perforavi Cellę ostium: Solummodo vide ne hiscas, ne quid concrепet; ego enim incuriae arcesseret, tu fustuatio lueres: hec ille: ego vicissim securum illum esse iussi: Penetrale clauditur, proprius accedo spectaturus, praeclarè mihi prospectum exterior.

Politio-latriæ Cella Sanctorum.

Quid putas me vidisse, REX? quid audivisse? mira vidi, mirabiliaora audivi. Cōclave erat amplum, aurata laquearia, parietes belluatis & personatis tapetijs magnifice vestiti: imagines illustrium Politicorum pulcherrimè pictæ & eleganti ordine dispositæ, Eteoclis, Euripidis, Crisæ, Iulij Cæfaris, Senecæ, Cornelij Taciti, Tiberij, Arnaldi de Brixia, Petri Cugenerij, Nicolai Machiavelli, Caroli Molinæi, Ioannis Bodini, Philippi Plessij Mornæi, Lanuei & aliorum. Verum nihil mihi augustius

vix

visum est operantium confessu; sedebant singuli in altiusculis sellis brachiatis, dispositi in orbem non quidem perfectum; sed qui porrectior & lōgiot esset, ut (quemadmodum loquitur Cassiodorus) *prolixia rotunditas* *coquente*
I. c. variae
epist. 42.
inter se melius colligeret. Alij erat togati, alijs chlamydati, alijs endromidati, alijs palliati; plerisque barbitium prolixius, cæteris pro mōre suæ gentis aut rasum, aut cultum, aut neglectum: Universis oculi, frons, vultus, palæstra corporis tam studiosè ad severitatem maiestatemq; composita, ut velut Atlantes suo illo elato supercilio coelum fulcire, austero nutu tremefacere Olympum, & gravitate fundare terratum sola viderentur. In medio coetu strata turcico tapete mensa, atque in ea positæ duæ statuæ, altera *Diva Politia*, altera *Principis*. Illa stabat Heroinæ habitu coronâ qualem Cibele Deorum matri attribuunt; sinistrâ cornucopię, dextrâ palmam ferebat: Simulacrum Principis quale informare quilibet potest sedens in edito folio, diademate sceptroque conspicuum. Inter utramque effigiem *volumen* non moris nostri, sed antiqui, unicâ membranâ circumvolvâ circa bacillum vel cylindrum ligneum instar telæ textorio radio circumPLICATÆ; præterea nihil.

Simulatque solenne sacrorum initium, hoc

B 2 agite,

DISSERTATIO

agite, pronuntiatum est; universi è suis sellis sur-
gere, gemina corporis inclinatione ac flexo al-
tero genu venerationem & divinum cultum
utrique simulacro ritè & religiosè persolvere,
præstareque sibi invicem singuli plenum gra-
vitatis & urbanitatis salutationis officiū. Præ-
erat Antistitis dignitate, & munere senex nef-
cio quis, cuius frontis contractionem & ocu-
li gravitatem ut primum aspexi, putavi in eo
collectū esse quidquid maiestatis habere à na-
tura vel ab arte potuerunt prisci legislatores,
& conditores Retump; Licurgus, Draco, Mi-
nos, Rhadamātus, Charondas, Solon, Aeacus,
Zoroastes: nam incredibilem homini gravita-
tem, & constantiam natura tribuerat, & mirū
in modum professio Politica eam augebat: Is
in hæc ferè verba, quoad me minime possum,
orationem habuit ad circumfusam coronam.

Natalis Imperij quo ritu celebatur *Pseudo-politicis.* Natalem Imperij, quo die sanctiorem nostrer ordo nō
habet, haud aliter celebrari placuit, quām co-
bratus à optatione in nostrū corpus, & initiatione unius
Candidati, si modò vobis videbitur Collegæ
amplissimi: de illo multa haud loquar; hoc so-
lum dicam, Patrem me vocat; ego illum vicif-
sim legitimam prolem meam & sanguinem
agnosco; nec magis in Telemachum filium
Vlysses se transfudit, quām in illum ego me:
adolevit in Academia atheistos, quam maiores
nostr

nostrī Seminarium Politici Ordinis sapienter appellaverunt; deinde meis manibus ex disciplina & instituto nostrā professionis ita factus fit usque est, ut nostrum ius, me usus interprete, penitus norit, & (quod caput est) ea præditus est animi firmitudine, ut in eo nullum vestigiū timiditatis aut popularis superstitionis apparat: plura dicere prohibet pudor, licet nixa veritate benevolentia paterna plura suadeat. Ego qui patens sum ero & mystagogus, si huic ordinis ratum & gratum erit. Antistitis orationem magna confessus admiratur excepit: nec mora, communi voce & clavis suffragijs non occultis calculis, (ut alias mos est) intrò advo- catur per Aedituum ex Candidatorum porticu.

Prodijt initiandus animi præsentia incredi-
bili: ingredienti ac de more universos consa-
lutanti assurctum quoque à singulis: Cui sic
Antistes: Cur huc fili? quid postulas? Mysteria
& Collegium Politicorum ambo, parens op-
time idemq; Antistes amplissime, si tu & Col-
legæ tui annueritis. Protinus non tantum an-
nuere, sed iteratis vocibus universi pariter ac
singuli clare studium suum & voluntatem te-
stari. Rem magnam pescis fili, inquit Antistes;
Arte tractanda Reipub: nulla doctrina est maior: Po-
litica, anima est, & vita civitatum, & regnorum.

*Candidati
Pseudo-po-
litia intro-
ductio ad
initiatio-
nem.*

*Plutarch in
Catone socr.
4. Panar.*

Sic

DISSERTATIO

Sic putavi semper, inquit Cādīdatus; quę cau-
sa est, ut tyrocinij in hac sciētia mei experien-
tiissimos & consummatos magistros iam diu
optem; quod felicitatis tandem aliquando adi-
piscat, si me in vestrum hoc Politorum Col-
legium, quod vocare possum mortalium Deo-
rum coetū, cooptaveritis, Tutores orbis, Rerump.
Genij. Non abnuo, subiecit Antistes, quando-
quidem id se velle omnes significarunt non du-
bijs animi erga te sui testificationibus. utinam
& meritorum meorum, inquit Candatus;
unum spondeo, vos præsides meos non in obse-
quentem nec indiligentem discipulum & my-
stam habitutos. Tua meaq; interest, id ut præ-
stes fili: Explica volumen illud & lege. Candi-
datus volumen aperit, & concepta hæc verba
Effutum clarâ voce recitat. Credi Deum, Religionem quam
pseudo-po- voles & quantum voles coli, aequitatem servari,
liticum. scelus patrari, ex usu vita & regnandi tantummo-
do isto. Tum Antistes; animo constas ad gene-
rosa hæc verba? Consto & quidem obfirmatè,
respondit iuvenis. Rursus Patens; hæc nostræ
professionis summa; pauculis illis verbis Poli-
tici Ordinis mysteria continentur. Tu super
hac re dicenti factorum nostrorum Interpreti-
autes & animum præbe. Ad hæc Orator suge-
stum concendit; ad eum omnium ora conver-
sa; sic orsus est.

Cor-

*Corruptissima Resp. plurima leges (Antistites amplissimi, sacerdotes spectatissimi, myste ornatissimi, tuque horum sacrorum Candidate, quem feliè unum mea deinceps spectabit ora-
tio) Corruptissima (inquam) Resp. plurima leges:
 Ideo semper suspexi Politicorum mysteriorū sapiens institutum, quod omnē gerendæ Reip. rationem & prudentiam exiguâ illâ formulâ quam recitasti, comprehendit. Eius laudationem non instituo, quia*

*Oratio pseu
do-politico
rum sacro-
rū interpre
tis initia-
tioni prae-
via.*

Tac. I. 3. ann.

Ornari res ipsa negat, contenta doceri:

Vnum pugnabo & enitar; ut invictam tuam illam mentem, quæ ad formulam nostræ professionis à te nunc perlectam non concidit nec debilitata est; novâ, si possum, animi inductione exaggerabo, ut quæ legisti fortiter, ea serves intrepide: quod non aliter facere decrevi, quâm iphismet eorum verbis quorum vultus in huius ædis parietibus in tabulis expressos vides. Circumfer mecum oculorum aciem, & tacitus perlege, & venerare Heroas nostros Eteoclem, Euripidem, Critiam, D. Iulium Cæsarē, Lucium Annæum Senecam, Cornelium Tacitum, D. Tiberium Imperatorem, Petrum Cugnierium, Arnoldum de Brixia, Carolum Molinæum, Ioannem Bodinum, Philippum Plessium Moræum, Lanueum; &c, quem precepui honoris causâ nomine, Nicolau Machiavellicum.

*Manil. de re-
bus astron.*

*Pseudo-po-
litici Ordin-
nis Colle-
mina.*

*Possevin. I. I.
Bibl pag. 111
Moræum huc
Petrū nomi-
nat.*

D I S S E R T A T I O

vellum.' Hi sunt Politici ordinis conditores, hi nostrorum sacerdotum Hierophantæ, hi nostri duces, nostri Principes, hi denique (si quid usurpiam divinitatis est) nostri Dij. Atque ut professionis nostræ formulam magis suspicias & admireris, tanquam compendium omnis sapientiæ, palmate pronuntiatum, & (quemadmodum loqui consuevimus) Regulam Status Politici longè optimam, longè perfectissimam certissimamque; libet eius vim brevitet interpretari, ne quid mysteriorum nostrorum te fugiat ; deinde magnotum virorum super ea re sententias tibi exponam.

*Effati p. u
do-politici
interpreta* Huic itaque regulæ Politicæ iste sensus subiectus est; *Numen eatenus esse colendum, Religio-*
nem integrum, aut eius partem duntaxat retinendā;
eatenus quod aequum est servandum, quatenus tuendo vel augendo Statui Politico expedire visum erit:
ac propterea si Deum non coli, aut non credi, Reip. rationibus consentaneum erit; Deum ne colito, Deum ne credito: si novam Religionem induci, novam inducito; si duas vel plures proficeri, duas vel plures profector; si Calvinus, si Mahometi, si Luthero, si Cacodemoni famulandum, famulator; si ius violandum, violato; si scelus admittendum, admittito: denique in causa Imperij, quidquid voles, fas esto; eius maiestati sacra simul & profana serviunto. Proh magna vocem; excelsas Politicorum mentes qui hæc

hęc verba impavidę pronuntient, & quod gloriōsius est, sine hæsitatione, sine cunctatione item conferant. Sed etiam beatum te, atque ipso numine, quodcunque illud est, parem, Candidate, atque ad Status gubernacula perquam idoneum, sanctioribus mysterijs propediem inaugurandum, atq; insulis ipsis Politicis dignum, (varij enim sunt Politicorum Ordines, non repente ad summum pervenit) si in animum tuum generosam hanc mentem induxeris, ut Imperij gratiā humana simul ac divina contemnas. Quo ut evadas indicabo tibi magnos viros quos sequaris, monstrabo vestigia quæ premas: et si antiquitatem in hac causa desideras: replicabo heroica tempora atque imprimis Eteoclem tibi sistam, cui magnanima ista vox regnum asseruit.

*Eius affer
tores.
Eteocles.*

Εἰτερ γὰρ ἀδικᾶν Χρῆ τυραννίδος περὶ^Θ
καλλιγον ἀδικᾶν, τὸ δὲ εὐσεβεῖς Χρέων.

*Euripides in
phœn.*

Quæ verba Divus Iulius Cæsar Politicorum illustre iubar, & Romani Imperij Conditor gloriissimus in Latinum sermonem convertit, & incredibili felicitate, animique firmitate, re & verbis complexus est, sic dicere solitus:

Nam si violandum est ius, Imperij gratiā
Violandum est; alijs rebus pietatem colas.

Hæc quam similia sunt ordinis Politici effato,
Si non sunt propositus eadem? tu interea ista quæ

C attuli,

DISSE R TAT I O

attuli, tum ea quæ ex alijs tibi repræsentaturus sum, non aliter quam tibi ipsi dicta, atque Sibyllinis & Mosaicis oraculis veriora excipies.

Vides in hac tabella Eutipidem? ausculta de *Euripides.* numine sic disputanti. *Divinitatem aliquam orbi*

Apud pluto. de plac. lib.i. cap.7. *terrarum præsidere, legislatorum commentum est hac*

persuasione populos coercere satagentium. Quid Politicis favorabilius? Vides Senecam? illum, in-

quam, aureorum fæculorum reformatorem, Romanæ sapientiæ sua ætate culmen *Pœnalis*

τὸν καθ' εαυτὸν θορλακωπάντα Politicæ artis magi-

strum absolutissimum, & Stoicæ fortitudinis cor:

En eius de Deo sententiam mirabiliter consentientem cum pronuntiatio Ordinis Po-

Sen. 2. nat. quæst. 1. 42. *litici. Quid tam imperitum (inquit) quam credere fulmina è nubibus Iovem mittere?* Si queris à me

quid sentiam; non existimo tam hebetes fuisse antiquos, ut crederent: quid ergo secuti sunt cum hoc dice-

rent? Ad coercendos animos imperitorum sapientissimi viri indicaverunt inevitabilem metum, ut sup-

ra nos aliquid timeremus: utile erat in tanta audacia scelerum aliquid esse adversum quod nemo satis potens videretur; ad coercendos itaque eos quibus

innocentia nisi in metu non placet, posuere super caput vindicem, & quidem armatum, aureè, sapien-

ter, Politicè. Scelus sit eum præterite quem proximè Senecam collocavimus Critiam Philosophum, quia religionis Politicæ originem

Critias. &

& processum divinè recenset ; unde colliges, quām benē vetetes & recentiores Politici inter se consentiant : nam docet ad comprimenta occulta scelera fuisse excogitatos ab homine aliquo ingenioso Deos, sicut leges ad publica. Agnoscis in ea quæ sequitur imagine Politicum primæ notæ præceptorem Cornelium Tacitum, cuius sapientissimis præceptionibus incredibile est civilis scientia quantum in dies proficiat , & noster ordo creverit ? Non est ut eius monumenta diligenter non evolveris, suatore præsentim optimo Parente tuo, qui nunquā ea deponit è manibus. Cogita quām explicatè doctrinam nostram tradit , quām graviter tuerit, quām vehementer suadet in ijs animadversionibus, cōsilijs, coniecturis quas historiæ suæ identidem interserit. Animadvertisisti quām sœpe est observatum à scriptore sagacissimo , sacra impunè violata, pollutas etiam cum lucro Ceremonias, crimina feliciter patrata, virtutibus aversos , sceleribus faciles, & humana plenumque contemnentes Deos ? Si tamen putavit esse aliquod numen , qui animi dubius in utramque partem disputat & ambigit, *Fatone res mortalium & necessitate inevitabili, an sorte volvantur:* Tu cùm singula diligenter perpendaris, & eius disciplinam cum nostra contuleris ; omnino putas vel nos ab ipso in Politicis

*Cornelius
Tacitus.*

*Famian. Stra
da l. i. prolus.
2. histor.*

Tac. l. 6. ann.

DISSERTATIO

eruditos, & ab eo profluxisse nostram philosophiam; vel eum in nostra philosophia (quoniā antiquissima est) diu fuisse volutatum. Hunc sequuntur duo perillustria Lumina, Arnaldus de Brixia, & Petrus Cugnerius, uterque auctor audendi contra Romanum Pontificem, & Politicæ libertatis ex servitute Ecclesiastica vin-

Bzron ann.
Chr. 1139. &
1141. & 1145.
Genebr. in
Chron. ann.
Chr. 1327.
dex & assertor nobilissimus. Carolo Molinæo, iuris consultissimo quē hic vides, hoc esto breve Elogium; illum à nostri ordinis hominibus

Carolus tanti fieri, quantum Papa & Hispana Inquisi-

Molineus. Molineus. tio eum damnat, & velut impium proscribit.

Ioann. Bodinus. Ioanni Bodino, Philippo Plessio Mornæo, La-

Philippus nuæo, alij que præsentibus quam laudem ad-

Plessius scribam? nullam (meo quidem iudicio) illust-

Mornæus. riorē, quām si dixerō fuisse Politicos; alios qui-

Lanuæus Miles. dé Papisticæ superstitionis apertos & strenuos contentores, alios (prout Politicæ sciætiaæ ratio

interdū postulabat) Christianæ religionis oc-

cultos impugnatores, omnes Taciti nostri iu-

ratissimos asseclas. De Divo Tibetio Cæsare quem nos etiam in hac æde consecravimus,

quid? O vitum incomparabilem, ô Politicum

absolutissimum, ô hominem omnis religionis,

ô redivivum in simulandi & dissimulandi so-

leitia Vlysseni, ô mortalium immortaliumq;

circumscriptorem; ô leoninum, vulpinum, ver-

satile, securum in medijs Reip. tempestatibus,

de his tribus,
vide Ribadn.
ad librum de
Princ. Christi-
tan. Possevi-
num in Bibl.
appar.

ne-

negotiosum in otio, & otiosū in negotio ingenuū: omnes laudes politicas complexus fuero, si dixero Tiberiū te & factis cōprehēdisse, quod Tacitus stylo & præceptionibus executus est.

Illi tamen omnes quos longo ordine recensui, quanti quāsi sunt, qui sanè sunt maximi, *Nicolaus Machia- vellus Pseu- do-politico rum myste riorū præ cipius pro pagator.* de Machia- vello Possevi nus, Ribadn. Lefsius, Gre gor. Nunnus & pleriq; alij. (*cuius nomini honoris causā universi afflurgimus*) in hac politica scientia cōcedant necesse est; nemoq; diviniū eam intellexit, nemo accuratiū eam distribuit, nemo luctuētiū scriptis mandavit, nemo fidentiū in publicum edidit, nemo fructuosiū professus est. Age vero ne quid oratoriē dixisse videamus, tabulas proferamus: sunt in omnium nostrum manibus immortalia eius monumen ta, licet contra ea non semel è Vaticano fulminatum sit. Hic tuam fidem Candidate; quantæ politicæ facultatis est bellorum ius & aquitatem in eo constituere, quod è te sua fore Princeps arbitrabitur? Constituit Machiavellus. Quād divini cōsiliij res est auctorem esse Principi, ut in administrando Imperio usum aliquem ex insignioribus Tyrannis sibi proponat ad imitandum, eumque tota mente intueatur, utpote quod necesse sit tales viros fuisse excellentis ingenij & præstantis animi, qui principatum sibi suis viribus pepererint? auctor fuit Machiavellus. Quātē sagacitatis suāfuisse Princepi,

Tiberius Cæsar.

Nicolaus Machia- vellus Pseu- do-politico rum myste riorū præ cipius pro pagator.

de Machia- vello Possevi nus, Ribadn. Lefsius, Gre gor. Nunnus & pleriq; alij.

DISSERTATIO

cipi, ut si absque bello civitatem aut Provinciam aliquam ulcisci volet, pravis moribus eā impleat; si penitus omnem pacis spem & desiderium hostibus p̄r̄cidere, eos insignibus iniurijs vio et; si in subactis Provincijs absolutè dominati; colonias sic collocet, ut veteres incolæ ablegentur; & quibus ea mutatio gravis erit, subvertat, & familias funditus tollat? hoc suasit Machiavellus. Quantæ prudentiæ agnoscisse veterū iniuriatum cōfessionem nullis beneficijs induci; nullius quantumcumque cōiunctissimi amicitiæ fidendum; si plectere aliquem Princeps volet, speciosum aliquid p̄texendum; immanitatem uno impetu effundēdam, instillandam paulatim beneficentiam; factiones alendas inter subditos; tollendos è medio boni publici amantes; regnandi gratiâ neque sceleribus abstinentem, neque fraudibus & dolis temperandum, neque subditorum fortunis & sanguini parcēdum? hoc agnovit Machiavellus. Quantæ fiduciæ & securitatis, Mosis consilio & prudentiæ rerum ab ipso p̄tclarē gestarum laudem asseruisse, & nec quicquam frementibus superstitionis, nequicquam obstantibus, quas vocant, sacris scripturis, tantorum triumphorum gloriam numini eripuisse? asseruit, eripuit Machiavellus. Quanti animi est in causa Principatus seu Status exemisse ex ho-

hominum mentibus omnem scrupulum, depulisse omnem metum imminentis sceleratorum cervicibus divini numinis, sustulisse veræ aut falsæ religionis delectum & discrimen, & sexcenta id genus quæ prudens prætereo? exemit, depulit, sustulit Machiavellus, generosè, fortiter, feliciter, inquam: exploratū enim est vel ipsorum Machiavelli hostium confessione, tam lögè latèque propagatam huius Politicorum Principis disciplinam, ut si quæ à Luthero, si quæ à Calvinio, alijsque sectarum auctotibus excitatae sunt factiones, cum Machiavellianæ schola comparentur; numero facile vincantur, locorum amplitudine, auctoritate, opibus.

Quæ cùm ita sunt, nihil est necesse de nostræ discipline præstantia pluribus te affari Cädidate generosissime; nihil est necesse facere tibi animos ad eam capessendam; si quid enim adhuc in tua mente residuum est popularis superstitionis & verecundiæ, quam omnino excusisse oportet, ut verè noster sis; continget tibi quod Cleanthi, qui nunquam Zenonem expressisset, si eum tantummodo audivisset: tu enim cùm secreta nostra perspicies, cùm Politicos ritus observabis, tum ex formula nostra disces vivere; & experiere convictum nostrum mea oratione infinitis partibus efficaciorem.

In

*Pseudo-politicici Ordinis ampliatio-**Lessius in Epist. ad libr. de providentia numinis & animæ immortalitate.**Senecc. Epist. 16.**Pseudo-politicorū cōvictus quid praefet.*

DISSERTATIO

In eum te nunc admittimus ; in heroum disciplinam, quorum certis imagines , adoptamus. Reliquum est , ut si tibi certum ac ratum politis mysterijs initiari, *sol nne Politicorum iusinrandum*, quo breviter continentur ea quæ à me pluribus cicta sunt , concipias. Per placet, ratū est, paratus sum , ait Candidatus. Tum Interpres ; en iurisiurandi formulā in hac tabella quam tibi porrigo : accede ad mensam propius, & clara voce pronūcia. Hic Candidatus.

*Ego Philopolites alma Atheotitos
Academie Licentiatus iuro per Di-
vae Politiae numen, & salutem Prin-
cipis, quorum simulacra venerabun-
dus tango, ex Politicorum formula-
me viciaturum ; & credi Deum, Reli-
gionem coli, æquitatem servari, scelus
patrari, apud me semper tantum.
modo ex usu vite, & reg-
ni fore.*

Post hæc Interpres, abundè cumulatè optimus Patens tuus idemque nostri ordinis caput ; & singuli eo quo sedent ordine tuos amplexus poscunt. Vbi novo mystæ gratulatum à singulis inter complexus & oscula, sic Antistes con-
fess-

cessum est affatus. De publicis negotijs hodier-
na die nihil: natali. Imperij iustitium esto: In
proximum diem concilium indico; abire licet,
nihil vos moramur. sic conventus dimissus est.
Aedituus fortes aperite; ego ut intraveram me
subduxī; & quæ iam pridem scire desiderave-
ram, quæ vidi, quæ audivi, quæ didici, ea tecum
R E X M A X I M E , hodier na die communica-
re consentaneum esse duxi, ratus hæc politica
mysteria è suis penetralibus eruisse & evulgaf-
se, optimam esse eorum confutandorum, pro-
scribendorum, atque detestandorum rationem.
Vereor tamen ne Catholicum & eximie pium
animum tuum offendesim horrorte tantorum
scelerum, & recitatione earum rerum, quas Po-
litici in suis conciliabulis impiè tractant & lo-
quuntur.

§. II.

Ego quidem (verum ut fatear) cùm hæc
quæ vidi & audivi reputarem apud ani-
mum meum solus, cohortui non semel,
duo præfettim miratus; primum esse aliquod
hominum genus cui Religio & pietas ludus
sit, & queat sine pavore & metu humana & di-
vina iura violare: parum illis est violate; numē
ipsum abnuere, & pati eripi sibi ex animo Dei
persuasionem, quam natura tam altè hominū
D ani-

*Atheo-pa-
litici popu-
lorum cir-
cumscriptio-
res Religio-
nis specie.*

DISSERTATIO

animis impessit: quæ impietas in homine religionem Christianam professo, non tam impugnanda est rationibus, quam ferro & togis viadicanda. insania ista & iustitium murmur dicentium in corde suo *non est Deus*, meo quidē iudicio, paucorum est; (ut ait D. Augustinus) sicut magna pietas paucorum est: at eorum qui gravia & horrenda tam securi peccant Status gratiā, perinde ac si numen nec videat, nec audit, vel nesciat, aut saltem dissimulet; infinitus est numerus. Alterum, quod nondum satis comprehendere potui, esse tam hebetes & cæcos præclaros istos (si superis placet) Status gubernatores, qui se mortalium oculatissimos venditant, ut non videant, ob cupiditatem dominandi sublatâ Religione, & sceleribus haud cunctanter suscepitis, everti Respublicas & penitus labefactari. Quod si Politici respondeant se mecum sentire, & verè dictum à Tullio *Orbem non aliam ob causam Romanorum Imperio cessisse, quam quia Religionem colerent;* ideoque sapienter à legumlatoribus fictas Religiones, & impositum hominum cervicibus scelerum ultorem Deum; quibus persuasionibus, licet cōmentitiæ sint & vanæ, tamen populorum animi à scelere & Statu perturbando coërcentur. Itane verò Politici, sic mortalibus imponitis? *O Proditores humani generis;* quid est prævaricari si hoc

Vives I. de
veritate fidei
c. 3. & Cic. 2.
de Nat. Deo.
rum fab. fine.

hoc non est? nam si id secretum de nomine tantum refere
ignorari, quid illud proditis? quid illud proferitis? quid id
illud enunciatis? nunquid illud proferendo nos prodit-
tis, & vinculum dissolvitis, quo societas coetusque
hominum continentur?

Habent rutsus quod respondeant perfidiosi
sycophantæ, ut ex hoc dilemmate se expediāt: Religione
ceu Lesbia
Regula utri-
tur.
dicunt non promiscuè omnibus vulgatum esse.
hoc secretum, sed solis Politicis: Imperitis qui-
dem atque ad serviendum natis hominibus cō-
sultò à se coniectos istos religionum laqueos,
ne efferantur insolentiūs, & evagentur extra
obedientiam sapientibus vero atque ad gesen-
dam publicam rem idoneis detecta esse hæc
commenta & vindicis numinis inanitatem, ut
sine hominum & divinitatis respectu pro vo-
luntate & arbitrio Statum administrent. Proh
Deus immortalis; potuit ne Politica Vafricies
excogitare artificium tam impium, quo uno &
populos coēceret, & Politicos metu absolve-
ret; & illis peccandi voluntatem eriperet, & if-
tis quidlibet audendi faceret potestatem?

Veni in eum locū, REX, vbi crudo, ut aiunt,
ferro & decretorijs armis depugnandum con-
tra præposterum hominum genus, cui sua Rel-
igio & numen duntaxat est Politicæ fraudis
obtentui. Plerique Politicorum credunt quidē
Deum esse, (hoc illi profitentur, at utrum ex

DISSERTATIO

animo, penes eos sit fides) pietatem, religionem cōtinendis in officio populis perquam utilem dicitant; Principibus vero haud magnopere necessariā, imò plerumque posthabendam Politicis rationibus pronuntiant, si praeclarè suo Statui consultum velint; incolumitatem & maiestatem regnum sitam esse in humanis consilijs, non autem in ea quam superstitionis plus satis prædicant, divina numinis providentia & præsidio. hoc dicere quid aliud est quam *Sacris au-
toritatibus convin-
suntur.* dividere orbis imperium cū D E O O P T. M A x. coelumque illi ad imperandum reservare nisi os scelestis hominibus maturè obstruimus vereor ne plusquam Salmonei & Phaëtontes, ipsi etiam supremo numini fulgura extorquere, & involare in coelorum gubernacula moliantur. Igitur in tuendis & augendis Imperiis plus humanæ industriae, quam divinis consilijs tribuendum esse dicis cum tua Schola Machiavelle. Deliravit ergo Regum sapientissimus, Proverb. 8. vel potius ipsamet divina sapientia locuta ore Salomonis in hunc sensum. *Meum est consilium & aquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo: Per me Reges regnant, & legum conditores iura decernunt; per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.* futile igitur & vana sunt ista oracula. *In manu Dei potestas terræ, & utilem rectorē Reg. cap. 2. suscitabit in tempus super illam.* Regnum à gente in gen-

gentem transfertur propter iniustias, & contumelias, & diversos dolos. Dominus pauperem facit & dicit, humiliat & sublevat, suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut solium gloriae teneat. Domini sunt cardines terrae, ^{et} dabit Imperium Regi suo, & sublimabit cornu Christi sui. Constitues me in caput gentium. Qui subdit populum meū sub me. Super thronum sedere dedit, quia in veritate & iustitia & recto corde coram Deo ambulaverunt. Et quod post Regium Psaltem Ferdinandus Aragonius rebus afflictis Neapoli solvens usurpavit. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Et illud Danielis de Nabuchodonosore. Quando elevatum est cor eius, & spiritus eius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, & gloria eius ablata est. Eadem causa Baltassari regnum eripuit, & à Chaldaeis transtulit ad Medos. Sed & illud divinæ Sapientiæ in sui amorem Principes invitantis quamgrave & sanctum est, quam ab effatis Machiavellianis alienum? Ad vos Reges sunt sermones mei, ut discatis sapientiam & non excidatis: si ergo delectamini sedibus & sceptris, o Reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis; diligite lumen sapientia omnes qui praefitis populis: at, cuius sapientiæ? Machiavellianæ? nihil sanè minus: eius enim sapientia stultitia est apud Deum. Non urgebo hoc argumēto istam partem

3. Reg. 3. v. 6.

Psal. 126,

Dan. 5.

Sapient. 6.

DISSERTATIO

tē diutiūs: quia vereor ne impij Politici dicant
divina hæc oracula esse inanes minas legislato-
rum & aliorum hominū famā sapientiæ cap-
tantium his verbis & sententijs: Quapropter
provocabo ad exempla, quod genus probatio-
nis in hac materia potentissimum est; & efficiā
ut, nisi planè oblituperint, summam Retump.
& felicitatem imperiosum seu pace seu bello
collocandam esse in præsidio æterni numinis,
castæ Religionis, & virtutum cultu intelligant.
Quia tamen rursus vereor, ne Politiolat æ eo-
dem loco & numero sacros libros habeāt, quo
habemus rerum equestrium fabulatores histo-
ricos; non eruam è scripturis canonicas ea quæ
Saceris item exemplis. allaturus sum: Non dicam Gedeonem consi-
lio numinis, uno tubarum clangore, fictiliū
lagenarum complosione, tædarumque arden-
tium fulgore copias innumetabiles Madiani-
tarum ad mutuam cædem concitatas perdi-
disse, & Iericho munitissimæ Virbis moenia
evertisse. Tacebo Affyriorum centum octo-
ginta quinque millia in ipsorum castris immis-
so divinitus percussore contrucidata. Non di-
cam Deum præstantissimos exercituum Du-
ces Saüles, Davides, Iephthes, Machabæos,
Samsones suis quasi manibus finxisse, virtutem
bellicam, scientiam rei militaris inspirasse; au-
toritate, felicitate, & reliquis imperatorijs
orna-

Iud. 6.

ornamentis cumulatissimis; sexcenta id genus sciēs prætermitto. Non referam Mōse supplices ad Deum manus tendente Iosuam hostes profligantem; remittente, hostium vim & impetus non ferentem; unde quivis facile videat, plus potuisse inermis hominis orationes quam armatas hostium manus; plus suspitia, quam machinas; plus Sacerdotem quam Imperatorem, plus religionem quam anima ad victoriam contulisse. Quod cūm non ignoraret Carolus Nonus Francorum Rex perduellibus hæreticis bellum inferre parās, cuidam expeditionis difficultatē magnopere exaggeranti Iosuanā pietate, & heroicā in Deum fiduciā respondit, se quidem pugnatūrum, Sanctissimum verò Patiē (Pium V. Pontificem Max. intelligebat) professe oraturūrum. Non invitus feret pro Christiana sua modestia & pietate valde contraria Politicorum placitis Christianus heros Ioannes Austriacus suo sanè dignus cognomine, si dixero gloriosam illam victoriam quam ad Echinadas insulas (vulgò Lepantā) reportavit de Selimo Turcarum Rege, adscribendam potius esse eiusdem Sanctissimi Pontificis precibus, quam Imperatotis fortitudini, licet profecto fuerit maxima. Mittamus hæc omnia, quia illi quos impugnamus nō sunt adeò devoti auctoritati sacerdotum librorum, & Romanorum Pontifici-

Ex. 17.

DISSERTATIO
tificum, ut hinc se expugnari aequo animo fe-
rant.

*In perato-
res Ecclesiæ
infestis, infe-
licijs, mi-*

Quæro ab illis, (si modò ex animi sui sente-
tia respondere velint) unde factum putent, ut
Imperiū simul & vita ablata sint Neronibus,
Domitianis, Commodis, Caracallis, Helio-
gabalis, Maximinis, Diocletianis, Licinijs, Iu-
lianis, quotū alijs cervices fractæ, alij in cloa-
cas raprati, alij à domesticis, alij à milibus, alij
à seipsis interfecti, alij de cælo iecti, alij ignomi-
nia servitute multatati; omnes (ut breviter di-
cam) pessimè sublati sunt. Nisi planè Politica
impietas vobis oculos mentis exculpst, ô Po-
litici, ultorem Deum fateamini necesse est pœ-
nas reposcentem à Religionis hostibus & suis,
sceptro & communi spiritu ob id indignis.
Valens Imperator Arianæ impietati se addi-
xit recto numinis cultu contemptus vita & Im-
perio excidit. Anastasius Acephalis se adiun-
xit, nec tamen resipuit Bulgaris & Saracenis
Imperiū vastantibus? fulmine iactus pœnas luit.
Heraclius & Constans Monotelitis adhæserunt?
Vterque haud modica parte Imperij à
Barbaris occupata infelicissimè extinctus est.
Iustinianus Ecclesiæ leges & iura violavit? sen-
sit se illicò horrendis cladibus affici, Imperio
spoliari, naribus truncari, in exilium pelli, vitâ
osbari. Philippus Bairanes, Leo Isauricus,

Con-

Constantinus Copronymus, Leo Armenus, Theophilus, alijq; Religionem convellere aggressi? turpissime profligati sunt, & pollutæ sanctitatis pœnas vindici Deo singuli gravissimas persolverunt. Hebræi politici obsurdeſ-
 cere ad Christi Domini vocem, causari ven-
 turos Romanos, & ablatum iri suæ genti reg-
 num, nisi illum mature opprimerent? quid fe-
 cutum sit ex politico illo astu vidit, videtque
 Orbis universus: nemo enim est, qui cum Iu-
 daicam faciem ex florenti olim & splendida
 multarumque gentium victrice, nunc extortæ,
 profugam, exosam, meticulosam intuetur; non
 possit meritò exclamare cum D. Augustino,
*Quia temporalia perdere timuerunt, & vitam ater-
 nam non cogitaverunt, sic utrumq; amiserunt. O in-*
*consulta Politicorum consilia: o insipientem
 sapientiam, o preposta ingenia, o certissimas
 evertendi Status rationes. Turcam evocarunt
 tuendi Imperij causâ Palæologi & Cantacu-
 zeni immortali odio à se invicem dissidentes?*
*Vtique Turcum iugum tulerunt, utrique in
 ordinem redacti, utrique Imperio eversi, utriq;
 vitâ privati. Turcam auxiliarium sibi adhibuit
 contra Ferdinandum Regem Romanorū Isab-
 ella Hungariae Regina? Ipsummet Turcam
 huius fœderis ultorem (ita Deo res moderante)
 statim experta est, Regno Turcis cedere, &*

*Iudei tem-
 poralia ſpi-
 ritualibus
 preferētes
 utraque
 amiserunt.*

D. Augustino.
tractat. 49. in
Ioann.

Nicolaus Is-
thannius lib.
14 hist Hung-
gar.

E Tur-

DISSERTATIO

Turcicam servitutem servire coacta. Quām
satius huic & illis fuisset auscultare Christianę
sapientiæ alia consilia suadenti, & meminisse
Iosaphat Regem alioqui pium iustum divinæ
Maiestatis iram metuisse, quòd ab impio Re-
ge Achabo ad societatem armorum invitatus
eam admiserit, ac verbis istis firmaverit. *Vt ego*
¶ tu, sic populus tuus & populus meus, tecumque
erimus in bello. Nam post infelicem pugnam in
qua impius Achabus sagittâ in incertum iactâ
lethaliter vulneratus est, Iosaphat Regem lu-
da pacificè revertentem in Ierusalem & do-
mum suam, Iehu Propheta sic est aggressus.
Impio prebes auxilium, & his qui oderunt Deum
amicitia iungeris? & idcirco iram Domini mereba-
rīs; sed bona opera inventa sunt in te, eò quòd abstu-
leris lucos de terra Iuda, & preparaveris cor tuum
ut requireres Dominum Deum patrum tuorum. Me-
minisse iterum debuerant eumdem Iosaphat
initiis amiciijs cum Ochozia Rege Israel, cuius
opera fuerunt imp̄issima, ¶ participem ut facerent
naves que irēt in Tharsis: hēc à iustissimo numine
per Eliezer Prophetam audivisse. Quia habuisti
fædus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, cō-
triteque sunt naves, nec poterunt ire in Tharsis.

Nō possū omittere REX, quod s̄epe cogitavi
replicans animo illos Imperiorum intitulitus, in
quos passim incidi historias & annales legens:
qua-

quarum calamitatum fontes cùm certò deprehendissem, dixi apud me sàpiùs, ita me ipsum compellans. Tu si alicui Reipub. pessimè velles, si alicui Regno infensissimus fones, si aliquod Imperium calamitosissimum cuperes, si aliquam gentem vehementer odiasses, si aliquè Principem velles exectari; quid posses illi optare calamitosius, quid tertiis imprecari, quid funestius cupere, quo diriori carmine illius caput devovere, quàm si cum Iobo dicas? *Sit ut impius inimicus meus, & adversarius meus quasi iniquus.* ^{Iob. 27.} Vel si diras hunc in modum concipias: pietatem oderit, virtutem exterminet, Sacerdotum iura usurpet, fidem Catholicam opprimat, Machiavellianus sit: tā certum enim mihi est quàm quod certissimū & ineluctabile, nullam capitaliorem esse Statui pestem, nullum certius Principi exitium, quàm si ad hæc audienda vel admittenda animum adiecerit; & conflata in Politicorum officinis nefaria ista studia in rem contulerit. *V&e (ut cum Divo Eu-
cherio loquar) v&e qui hac lugenda in posterum, nūc
ridenda deputant: v&e quibus hac prius experienda
sunt, quàm credenda.* Caletum maritimam Gal- <sup>Regnorum
& victoria
rū inflasar
biter Deus.</sup>
liæ urbem multis annis Angli tenuerant, cùm
receptum est à Franciso Duce Guisio: An-
glos ex eo loco discedentes Gallus quidam sic
interrogavit. Porrò Nobiles Angli ecquando hoc

E 2 re-

D I S S E R T A T I O

reversuri estis, & Francos Calto expulsuri? En sapiens responsum. *Tum postlimino revertemur,* (inquit unus ex Anglis) & hanc arcem recipiemus, quando scelerata vestra nostris sceleribus erunt graviora. Quid dixisles Machiavelle, si hoc audivisses? vides in media licentia militari militi nec ita excidisse bonam mentem, ut in politica & scelerata tua prudentia, non autem in divini numinis æquitate sitas es leviorias putet? quod si te pudet admoneri à milite, accipe in eumdem sensum memorabile dictum Regis

Cassiod. li. 9.
varia. in edi-
to Athalari-
Athalarici; *Vnum recumbit in altero; facilius ini-*
micorum acies cedunt, si nostro ævo delicta subduci-
mus. Valens Imperator Arianus unum è mili-
tiæ suæ ducibus Traianum nomine, religione
Catholicum adversus Gothos cum exercitu
misit, Traianus pugnavit infeliciter, superatus
est. Redeuntem Valens pessimè excepit, con-
vicijs laceravit, ignominiam exprobavit; at
ille libera voce, ut fortè vitum decebat, sic

Theodor. li. 4.
cap. 29. Hist.
T. i. p. 18 cap.
13. & ex illis
Ribadn. li. 1.
c. 8. de Princ.
Christ.

respondit. Non ego, ô Imperator, vicitus sum, sed tu
ipse vicitiam perdidisti, qui contra Deum aciem in-
struere nō desistis, & ita auxiliū barbaris cōcessilas. Si
hæc ab aliquo Monacho aut Eremita dicta fo-
rent Machiavelle, ridetes, & cucullatam su-
perstitutionē esse dicetis; at chlamydati & bel-
lorum duces vulgo superstitionis esse non solent.
sed ut clarius agnoscas Regnis & Regibus &

victorijs moderantem Deum, accipe quod postea fecutum est. Quos Valens Gothos ex fide Catholica ad sectam Arianam adduxerat cōditione iustificoletis, iusto Dei iudicio ab ijsdem in pugna telo confixus; ab ijsdem in proximam casam fugere cōpulsus, ab ijsdem vivus flammis vetribus crematus est. Valentinianus junior à Iustina matre deceptus favebat Arianis, quid inde retulit emolumenti? quid in Imperij conservationem præsidij? Illico Maximum, tyranum quidem, at Catholicum, instantem sibi à tergo sentiens Mediolanum fugit: quod cum rescivisset qui per ea tēpora Thessalonicæ degebat Theodosius senior Valerianum per litteras admonuit, hanc se mirari, si metus Imperatori obiectus sit, robur Tyranno adieclum; Imperatorem armis pietatiē oppugnasse, Tyrannum defendisse; quid verò mirum si pietate armatus Tyrannus vicerit? Imperator pietate desitutus fugerit? Divinū acroama & dignum Imperatore Hispano; cuius fidem & religionem eiusque promovendæ studium Deus tot victorijs illustravit, ut (Divi Augustino teste) in prālijs tela hostium in ipsis re torquerentur. Et quoniam mentio incidit Divi Augustini, qui unus ingenio, perspicacitate, iudicio, humana ac divina sapientia millenas Politiorum centurias superat, videamus quid censuerit de Magno Constantino, quem certū est

Socr. 1.4. cap.
ult.

Amm. 1.31.

Theodor. 1.4.
cap. 31.

1.4. Cod Th.
de fide Caih.

Zozim. 1.4.

Ruff. 1.6. cap.
16.

Zozim. 1.4.
Tom. 1. opt.
Rom. pont.

Theodosij
senioris, et
magni Cō-
stantini pie-
tas omni fe-
licitate cu-
mulata.

D. Aug. lib. 5.
de Civ.

DISSERTATIO.

est in administratione Imperij valde abhor-
riuisse à Politorum placitis, ut pote qui Chri-
stianis institutis addictissimus fuit. Constantī
Imperatorem (inquit) non supplicantem Damoni-
bus, sed ipsum verum Deum colentem tantis imple-
vit muneribus, quanta optare nemo audere: Univer-
sum O. ben. unus Augustus tenuit & defendit; in ad-
ministrandis ac gerendis bellis victoriosissimus fuit,
in Tyrannis opprimendis per omnia prosperatus est;
grandævus ægritudine & senectute defunctus est; fi-
lios imperantes reliquit. Hic te rursus & pello
Machiavelle, hæc cum legis, vel audis; dic per
tuam fidem, si ullam habes; dic, estne tibi sat
frontis & animi, sat dementiæ & impietatis,
ut suadeas tuis sectarijs in civili gubernatione
Ethnicam religionem Christianæ præferant;
& de Catholica Romana Ecclesia pessimè
sentiant? Quis Romanos Pontifices religiosius
coluit quā Constantinus? quis religionis Chri-
stianæ obseruantior? quis hæreticis infestior,
quis felicior fuit? Longè etiam absfuit à tuis il-
lis regulis, scelestæ Politice, Iovinianus Impe-
rator, de quo hæc Divus Gregorius Nazian-
zenus refert, quæ expediret scribi cubitali cha-
ractere omnibus linguis, & quotidie à Princi-
pibus & Retump. moderatoribus attentè legi,
tanquam synopsim omnis civilis disciplinæ,
maiestatis columen, & primatum firmamentū

Im-

Imperijs. Iva^{ληρίου} έκανε τῷ πολιτισμῷ τῶν τῆς βασιλείας κρητῶν οὐδὲ δύναται τῆς θεοφυλακῆς διέχειται. λέγει μὲν τοῖς Επισκόποις τὸν ἔξοριάν οὐδὲ γίνεται, ὡς εἰ μάλιστε μὲν Τύριον κατέμορφος δόλος, διὸν τι θυμωνίσαι, καὶ εἰς ἐν ἐλθάπτη τῷ συνεργύᾳ τῷ Πνεύματι. δύναται δὲ οὐδὲν ξέλλει γε μετὰ τῆς βελτίους γένεθλιον κατέλαντο, λίαν δὲ φυλάως τε οὐδὲ μεγαλοπρεπῶς. τερπτῷ μνήσιστο διανύειν. Iovianus ut Imperij sui statum pulcherrimè iaceret, rectamque legum sanctionem, unde convenit, auspicaretur, Episcopos (expulsos à Julianō) sedibus suis restituat; ad laboravit ut maximè quidem universus Orbis, si fieri posset, in fidei negotio consentiret, spiritusque auxilio in unum coiret; si minus, ipse certè Orthodoxæ parti se adiungerebat, simulque & ei robur afferret, & ab ea vici sim acciperet, excelsè simul & magnificè de rebus maximis cogitans. Recentius est quod Andreas Victorinus Theol. Doctor in hanc sententiam & his verbis refert. Stanislaus Cardinalis Hosius sanctitatis, doctrinæ ac Christianæ sapientiæ clatum superiori sœculo iubar, idemq; in Concilio Tridentino Pontificius Legatus, & non semel Religionis Columna à Pio V. Sanctissimo Pontifice appellatus, hortatus est aliquando Sigismundum Poloniæ Regem, ut hereticos despiceret: Rex ad eius pro volutus genua post lacrymas dixit. Ago ubi gratias quod me tanta libertate ad ea quæ sunt munera mei hortari non desinis; talem te semper agnoui salutis honorisque mei cupidisimum; talim nunc experior: perge ut fecisti, Dëi mei.

DISSERTATIO

mei voluntatem annunciare. Idem Regi qui belli in Moscos suscepti progressum illius precibus commendaverat, respondit. *Noli permittere subditos tuos contra Deum rebellare, & ipse faciet contra te bella cessare: noli putare everso, in tuo imperio, Regno Christi, Regnum tuum diutius flore re posse.*

*In sestatio
prudentia
pseudo-po
litica.* Hic tuum numen obtestor D E V S O P T. MAXIME; si vera sunt quæ cōtrà sentiunt & dicunt impij Politolattæ, quām proclive foret humanæ mentis imbecillitati te scelerum fautorum & administrum appellare? quām proclive Principibus & Politicis scelestè & flagitiosè vivere, si ex suis maleficijs & importunitate; ex sua perfidia & nequitijs, ex religionis cōtemptu publicam beatitatem nasci animadverterent, qui s̄epe malo & calamitatibus vix adduci possunt, ut boni sint? Interdum quidem (licet ratò) felicitatem politicam comitem esse improbitatis politicæ voluntas tua est; alioqui nec de tua iustitia, si illa semper humanis oculis certi possit, fidem habere mus. Barbaros & servituti natos interdū pacificè dominari; homines ab omni sapientia, & humanitate, atque à te alienos rerum feliciter potiri; hominum monstra & devota æternis supplicijs portenta sedete in solio, florere, vincere, honorum accessione & honoribus affluere, res prosperè & ad voluntatem fluentes sortiri, aliquando divinæ tuæ

tux propœœ abstrusissimum consilium est; aliquid divinæ tux iustitiae manifestum argumentum. At id perpetuum esse aut frequens; & rationes politicas à tuo numine & voluntate discrepantes certam patere ex sese civilem beatitudinem; & eum in Repub. statum constitutere, quo improbus Princeps atq; à Machiavello institutus, bene, beateque, ac diu frui possit; recta ratio id falsum esse persuadet, omnia retrò sœcula innumerabilibus exemplis velut tot linguis falsissimum esse pronuntiant, tuaq; ipsius vox, Præpotens numen, id à quoquam credi vetat.

Non proinde Principes desinunt homines esse, eo quod regnent Machiavelli; non ideo sunt divinis legibus soluti, quod iura hominibus ferant: *Illi quidem, quotquot sub ipsorum ditione sunt, militant; ait Divus Ambrosius;* ^{D. Ambrosii Epist. 11.} *verum tū ipsi Principes omnipotenti Deo militant, & sacra fidei.* Si nefas, fas illis esse ait & publicæ rei consultum, quia politicæ leges & instituta id fas esse, & Imperij maiestati consentaneum definiunt: erras impie, erras, & infirmior est tua ceterorumque, quos supra commemoravi, tui similium auctoritas, quam ut tuos illos Principes & regna ab ultore & vindice Deo tegere possit. Papæ, quid est hoc? si quis subditotum non observat Principum nutus; si quis num-

DISSERTATIO

mos aut rescripta adulterat ; si quis negotiatorum contra leges & edicta suæ rei & privatis commodiis consulit ; subito proscriptitur, fortunis omnibus evertitur, furcæ addicitur : Si quis magnatum obedientiam abijcit , si quis quidquam adversus maiestatem molitus ; illico redactus in ordinem relegatur, deportatur, securi subiicitur ; nec ulli impunè licet impositum sibi à Principibus iugum vel levissimè excutere : & patietur Deus eosdem Principes vectigales & stipendarios suos , sibiique omni generi servitutis obnoxios scripta à se iura despovere , humana divinis anteponere , insultate suo numini, fidem, pietatem, religionem missas in hunc Orbem consiliorum Præsides , ac terūp. moderatrices ita ab illis contemni , ut eas cogant terrenæ prudentiæ Babylonicæ meretrici , & impurissimo illi Idolo quod Politici, Statum vocant, serviliter & indignissimè ancillari?

Socr. I.3.c.21 *Deum non colitis sed purpuram,* ô Politici, dicebat olim de vestri similibus Iovianus : sceptrum Christi fascibus Principum huius mundi submittitis ; nec reformidatis illud Deum alloquétis Prophetæ. *Gens & regnum quod non servierit tibi, peribit.*

I.16. Hispania Michia- O me felicem qui contentâ voce, libero spi- ritu, exhortatâ & hilari fronte ac securus, ex cellissimo hoc loco, hoc est, in umbilico Hispaniæ, in Vr- infensa. be

be Regia, in ædibus regijs, & meo Regi hæc scribo, & loquor. O te beatam Hispania, ubi nunquam auditur impium illud Dōnatistarū, quod tam acriter reprehendit Divus Augustinus. *Quid Imperator cum Ecclesia?* perinde ac si Religionis cura & incrementa aliena forent ab officio Principis. Verba mihi desunt quibus tibi, ut par est, gratuler Hispania, quæ hactenus (Orbe universo teste) effecisti, ut tantumdem Imperij Ecclesiæ acquisitum sit, quantum Imperio tuo est acquisitum; tantum vero acquisitum est, quantum locorum ornatisimis classibus, & florentissimis exercitibus tuis percurtere potuisti; porrò tantum percurristi, quātum orientis & occidui Orbis immensitas patere potest & Oceanus complecti. Misericordiam tuam fortem, si eo Machiavellismi venires, ut nec possent legitimi Ecclesiæ filij tibi tuos triumphos gratulari, sine scelete proditæ Religionis; nec tuas clades dolere, sine prodendæ periculo. Quid enim Ecclesiæ de te conquerenti opponetes, quid excusates? *Statum?* vile mancipium præ sponsa Christi? *Statum?* scabellum pedum illius Reginæ, quæ adstat à dextris Dei? *Statu?* auderes si Christiana es, & Ecclesiam matrem appellas? Vis dicam quod sentio, mitissimè loquar, quantumcumque alijs in rebus pietatem, ac religionem Catholicam coleres, non video

Opta Milev.
lib. 2.

D. Aug. con-
tra literas Pe-
til. II. 2 c. 92.
Ioann. Boter.
de Regia sa-
cient. libr. 2.
cap. 3.

DISSERTATIO

quomodo sine exceptione tu pia, & Catholica dici posses. Vnum spondeo : si te Machiavelli consilia sequi viderem, ego in te stylum acer- rimè distringem, in te acuerem, in te conver- terem: & si pro hac causa mori mihi conting- ret, nulla mors mihi obvenire posset fortuna- tior, nihil quod martyribus invidetur.

*Philippi
IV. & H/s.
panorū in
propagāda
Religione
incensum
studium.*

Felicem te PHILIPPE REX CATHOLI-
CE, qui illi genti imperas, cuius nomen hodie
non tam est nomen gentis quam Orthodoxæ
religionis; nō minus inlytum pace, bello, ter-
ra, mari, doctrina, opibus, heroica fortitudine
& sapientia, quam fatale impietati, & auspica-
tum pijs omnibus Catholicis, qui si forte illud
adscriptum vident aliquibus pacis conditioni-
bus cum Principibus à nostra religione alienis;
tunc Ecclesiæ præclarè consultum nihil dubi-
tant, nihil ab Hispаниâ pietate prætermissum,
quo — extincta religio reviviscere; vel si
tenetur oppressa liberius respirare; vel si nun-
quam fuit admissa, tum demum introduci
queat. Nō habet tua Hispania quod flagant iūs
ambiat, quam ut longissimè proferat rectam in
Deum fidem, & Regnum Christi amplificet.
huc spectant sapientissima illa Concilia, quæ
tuis Imperijs continuò invigilant; id tibi in mo-
nitis & exemplis reliquerunt potentissimi Re-
ges, & augusti Imperatores maiores tui; hoc
Re-

Regiae tuæ menti penitus insitum ; hoc altissimè infixū animo intimi tui Gasparis de Guzman Comitis de Olivates Ducis de Sanlucar, &c. quem velut alterum Alcidem tibi præcipuum adiutorem adhibuisti ferendo regnotum tuorum Oibi, quæ vel ipse Atlas, si solus sustinere velit, momēto fatisfat. hoc demū facere nō cessas, ut quotquot Rebus p. prælunt, discant nullā re magis florete Imperia, quā veiā in Deū pietate ; nulla ratione melius propagari, quām Religionis propagatione ; nullis fundamentis firmius stabili, quām quibus Ecclesia nititur : Principi, si bene tibi & suis esse velit, nihil terendum frequentiū dicto Theodosij nostri in novella. Inter ceteras sollicitudines (inquit) *quas amor publicus per vigili cogitatione nobis indixit, præcipuā Imperatoria maiestatis curā esse perspeximus, vera Religionis indaginem, cuius culum si tenere poterimus, iter prospexitatis humanis sperimus incæptis.*

Theod. no. 2
vel. de Iudo.

Nemini iure videri debedo nimis effusus in *Religio Hispanorum Principum & Hispanæ panicū Im-*
gentis, cùm singularem eorum pietatem ac stu- ^{peritum vi-}
dium Ecclesiæ sartæ rectæ conservandæ atque tur.
amplificandæ commendo. Miraret si cū sciant
ex annalium suorum monumentis id se nun-
quam frustra fecisse; id est, nunquam sine pro-
ventu cultam à se Religionem, atque adhibitā
expeditionum suatum atque consiliorum mo-
de-

DISSERTATIO

deratricem, id non facerent. Propè abest ut dicā, id esse quoddam genus eorum contracituū, quos morales Theologi *Innominatos* appellant; cùm aliquid datur aut sit, ut ab altero vicissim aliquid fiat vel detur: quām negotiationem ut quisque Principum consultissimus est, suatumque ac publicatum rationum optimè getens, ita illam sollicitè cum D E O. O P T. M A X. exercet, & quidem sine fardibus. Eam si fecisset eversor omnis probitatis & fidei Machiavellus, fecissentque Politici institores qui Machiavello dedēre operā quamplurimi; ac meminissent quod dictum est à Tertulliano, omniumque tetradū saeculorum experientia com-

Tertullia. in *probatum, Interesse hominis cedere Deo,* &c. 23.
apolog. & 24. *effe debere religiosum in Deum, qui vult illum propitium Imperatori:* & quod ad Iustinum Imperatorem

Baron. ann. Chr. 519. 10. a. pag. 37. Hormidas Papa scripsit. *Dei adversarios velut proprios comprimeret inimicos, hac maxima Respub. fundamenta; hoc solidum invictumque robur: neque enim humanis ictibus potest esse perviu[m], quod est divina gratia firmitate vallatum.* Testis est huic Prophética scriptura; ait enim, *Elegi David seruū meū, oleo sancto meo unxi eum, manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum.* His, inquam, attibus si publicarei consulenteretur, fundatissimos & felicissimos Status videmus. Equidem si vel nihil aliud sit, quāmobrē His;

Salm. 58.

Hispania tantopere Religionem colat, præter eiusdem Religionis mutuum erga Hispaniam studium, atque in Hispanico Imperio tuendo & dilatando paratum favorem; satis su perique est, ut nihil officij prætermittatur, nullis sumptibus parcatur, nihil nō agatur, ut Religio præfit rebus omnibus agendis & consilijs; eique constantissimè & ex animo, uti hactenus factū est, serviatur.

§. III..

DElectavit me nō semel, REX CATHO-
LICE, legentem varios annales pium &
Deo spectatore dignam certamen, in quo Ec-
clesia Catholica & Reges Hispania mutuorum me-
ritorum palmam iam pridem sibi invicem præcipere
conantur: Isti Ecclesiam Catholicam quibus
possunt officijs & obsequijs fovendo, ornando,
locupletando, defendendo, propagando; illavicif-
sim nutritios suos, cultores suos, defēsores suos,
legionarios & præsidarios suos novis novisque
in dies honorib', opibus, titulis, regnis augēdo:
quæ omnia licet præmia sint Hispanicæ forti-
tudinis; tamen ipsa fortitudo præmium est His-
panicæ religionis & pietatis. Et hoc est prima-
rium huius dissertationis (quemadmodum præ-
fert titulus) institutum & argumentum; ad
quod tractandum cur tardius dēscēderim, nef-
cio

DISSE^TATI^O

cio quomodo nunquā satis destetāda Machiavelliana impietas causa fuit; præterquam quod putavi Machiavellismū ē suis penetalib^o etuifse, & ignominiosē traduxisse per omnium ora, atque auctoritatibus, rationibus, & exemplis iugulasse, optimum fore præludiū ad consecrationem Christianæ sapientiæ, quam Hispania felicissimè adhibet moderando Oībi suo & consilijs Præsidem. Agedum spectemus nobilē illam contentionem, & videamus plusnē dederit Hispania Religioni, quām regenderit Hispaniæ Religio. Quamquam si Hispanos & Hispaniæ Regum pietatem consulas, statim pronuntiabunt pro Ecclesia: & tamē si maxima sint quę pro ea fecerunt, sunt tamē pro ipso rū voluntate & studio petexigua: sibiq; arbitrātur convenite, & meritō usurpandum quod in constitutione ad Clerum Romanum data dixit Athalaticus Rex apud Cassiodotum. Tantō divinitati plura debemus, quantō ceteris mortali bus maiora suscepimus; nam quid simile rependet Deo qui potitur Imperio? sed licet pro tanto munere nihil compensari possit idoneè, ipsi tamen gratia redditur, dum in servientibus honoratur. Quæ grati animi verba & opera dum considero in Hispanis erga Ecclesiam, continuò succurrit animo vetus illud; Beneficium dando accipit qui digno dar; & quod in bonos confertur beneficium gratia gravi da.

da est bonis. Dabit nobis aliquando præpotens numen, ut hoc argumentum repetamus à multis fæculis, tractemusq; fusiùs per otium. Nunc paucis retexam non amplius centum quinquaginta annos, quorum spatio mirum est quantopere Hispanica Corona amplificata sit, Deo Opt. Max. regiae pietati, & Christianæ sapientiæ gratiam (si ita loqui fas est) cumulatè referente; atque Hispaniâ se totam in Ecclesiæ defensionem & propagationem impendente.

Ferdinandus quintus atavus tuus PHILIPPE, iacto Religionis Orthodoxæ solido fundamento immentam hâc Hispanici Imperij modum excitavit unâ cum invictissima & sanctissima Heroina uxore Isabella, quod imponi rechè nō poterat, nisi nulli cælluræ ponderi Christianæ sapientiæ; Mauricam impietatem è Regno expulit; Sacrum Inquisitionis tribunal, cui etiam ipse met voluit subesse (inquit Gilbertus Genebratdus) tanta felicitate constituit, ut pauculi Sacerdotes tantum præstent pro Catholicæ fidei integritate, & pro Hispaniæ pace & securitate, quantum efficere non possent ducenta armatorum millia si contiguo in armis sint. Videamus quid Hispanico Imperio addiderit. Africæ oram invasit; maximos portus munitissimasq; vibes cepit; inter cæteras Oram Mauritaniæ Cæsariensis Emporium ce-

*Eius rei
exempla
in Ferdinā
do Catholi-
co.*

*1.4. Chron.
ann. 1484.*

DISSERTATIO

lebetrium, simulque Imperio Ecclesiæ & Hispaniæ defendendo atque ulterius proferendo longè opportunissimum; Francisco Cardinali Ximenio Archiepiscopo Toletano expeditiois auctore, duce, necnon ex proprijs opulentij sui Sacerdotij teditibus instructore, nimitum ut exploratius esset mutuum studium Religionis de temporalibus incrementis Ferdinandi, utique tuendę atque amplificandę religionis studiosissimi. Granatæ Regnum incredibili virtute & Hispaniæ bono recepit, itemque Neapolitanum & Cantabriæ Regna in Provinciarum formam rededit: Novum Orbem Christophoro Colubo Duce nobis aperuit, eumque non tam sibi quām Deo Evangelij prædicatione subiecit: atq; in hac tanta gloria rerum præclarè gestarum, nihil illi chatius, nihil optabilius *Regis Catholici* cognomine, quo Pontifices Romani singularē invictissimi Principis pietatem & Religionē honorarunt. Quæ antidora, Deus immortalis; quām luculentis præmijs Regis Ferdinandi pietas, & studium Orthodoxæ religionis divinitus munerata sūt? Putares divinum numen velut in certamē cursus compositum, & carceribus inclusum operari suum tempus, ad quod velut dato signo ad beneficiendum profiliat.

In Philippo Primo. Ferdinandō successit Philippus Primus Austria-

Ioann Boter.
li. z. de regia
sapientia.

striacus abavus tuus ; qui quidem si exiguo illo tempore quo regnavit nullum aliud gentilitiæ & privatæ pietatis præmium à Deo habuisset, præter Carolum Quintum, & Ferdinandū Primum Imperatores, & tantorum regnorum Reges filios, adeptus humanæ culmen felicitatis, putandus esset.

Carolo Philippi filio, Ferdinandi & Isabel-
le nepoti Proavo tuo eximia pietas atque erga S. R. Ecclesiam reverentia Romanum Imperium in sollicita & acerbita maximotū Principum prensatione undeviginti duntaxat annos nato obtinuit; ipseque biennio post in reliquæ vitæ heroica facinora, & in incrementum patrimonij, favorem & studium divini numinis sibi devinxit piâ mentis inductione, quam in causa Catholicæ Religionis Luthero insaniire incipente testatus est. Non pigebit hîc referte decretum animi Hispanicè & Austriacè Catholici, quandoquidem (ut scribit vir notæ sanctitatis & fidei Laurentius Surius) lectum est Romæ VI. Idus Maias Anno M. D. XXI. in publico Consistorio coram Cardinalibus iubente Pontifice, & ab utrisque ea Cæsaris constantia, zelus, & integritas egregie commendata : Sic itaque Carolus Cæsar in Comitijs Vormatiëibus quibus primum præfuit, mentem suam (ut perennior & testatior esset)

*In Carolo
Quinto.*

*In comment.
ad ann. 1521.*

DISSERTATIO

proptia manu scriptam exposuit. Non clam vos
est me genus ducere à Christianissimis Imperatoribus,
ab illustri natione Germanorum, à Catholicis His-
paniae Regibus, ab Austriatis Archiducibus, à Burgu-
dorum Ducibus, qui omnes ad supremum usque vi-
tae diem se fideles Romana Ecclesia declararunt, sem-
perque Catholicæ fidei, sacrarum Cæmoniarum, De-
cretorum, Constitutionum, sanctorum morum, pro
Dei honore, pro fidei incremento, pro animarum salu-
te propugnatores fuere: qui vita functi nobis ex na-
tura insinuètu & iure quodam hereditario sacra qua
diximus Catholica instituta quasi per manus tradita
reliquere, ut in eorum vestigijs insistamus, & in ijs
etiam mortem oppetamus. Et nos quidem ut pote ma-
iorum nostrorum non fallaces imitatores, Deo nos be-
ne invante, in hanc usque diem eo pacto viximus.
Itaque stat sententia tueri & propugnare quacumq;
tum antecessores mei, tum ego ipse huc usque observa-
vi: id autem vel maximè quod per antecessores meos
tam in Constantensi quam alijs Synodis sanctum est.
Cùm vero apertum sit unum solum fratrem (Lu-
therum) hallucinari privata opinione deceptum;
qua quidem cum toius Christianismi sententia pug-
net, tam eorum qui ante mille annos præcesserunt, quā
qui in præsens vivunt, eaque præfert Christianos
omnes haec tenus semper in errore fuisse. Eam ob rem
planè deliberatum mihi est, Regna mea omnia, Im-
perium, ditiones, amicos, corpus, sanguinem, vitam
de-

dénique ipsam & animam impendere, ne improbus hic conatus longius progrederiatur; quandoquidem in meam haud exiguum, itemque vestram id cesserum sit ignominiam, qui præclaræ & cum primis estis celebris Germanæ natio, quibus id in honoris, auctoritatis, prærogativæ cumulum accessit ex privilegio, ut iustitia observantissimi, Catholicaeque fidei defensores & propugnatores habeamur. Quod si qua igitur non modò heresis, sed suspicio hereseos, vel aliqua Christianæ Religionis imminutio in hominum animis nostra tempestate relictum erit, id posteris nostris perpetua recuperationi fuerit, &c. Scripta mea manus

XIII. Aprilis Anno M. D. XXI. hæc est illa Carolinæ felicitatis, & infinitarum victoriatum sementis, quam postea seges triumphorum copiosissima secuta est.

Quàm bene innatum tibi ad gloriam impec-
tum in fidei defensionem exeris Catole Elea- Mach. 2. c. 35
zari illius sanctissimi exemplo, qui de violan-
da divini numinis lege sollicitatus cogitare
cœpit ingenitæ nobilitatis canitiem, fortiterq;
ac præcisè pronuntiavit, se honesta morte de-
fungi malle pro gravissimis ac sanctissimis le-
gibus, quàm secus faciendo maculam & exe-
cationem suæ senectuti acquiretere. Tuam istā
Imperatōr divinam pietatem, & devotum stu-
dium erga fidē Catholicam parum abest quin
appellem illecebrorum, viscarum, attractorium

be.

DISSE^TATI^O

beneficium, quemadmodum quædam gratiæ & beneficia dici solent, *qua qui facit, maiora recipit;* *qui capit, capitur, & rependit plura quam acceperit.* hac enim tua Christianæ sapientiæ professione ita captus est Deus, ut in te uno ornando, augendo, amplificando intentus postea fuisse videatur. Quæ ora, quæ regio, ad quam tuarum victoriatum fama non peruerterit, adeoque tuorum triumphorum monumenta non viderit? haud multo facilius sit orbem ambulando percuttere, quam tuorum itinerum & trophæorū vestigia relegere. Tu Religionis præsidio fratus, cuius restituendæ incredibili desiderio ardebas, Landgravium Hassiæ, & Saxoniam Ducem cepisti; tu fortissimos Duces, maximos exercitus, ferocissimas gentes cum insigni gloria Divini numinis cui militabas, sæpe exiguis copijs, ijsque hyemis asperitate atque inopia rerum omnium propè attenuatis, fregisti. Nonne plusquam Cæsarea fuit illa vox in quā prorupisti Ioanne Federico summa celeritate debellato & capto, divinæ manus præsentem opere agnoscens. Non possum dicere quod olim Iulium Cæarem dixisse ferunt. Veni, vidi, vici: sed veni, vidi, & Dominus Deus vicit. Quantum est istud quod idem Laurentius Surius testatum reliquit his ipsis verbis in commendationem illius favoris, quem Deus tuæ pietati præstítit. Per id ferè

Genebrad. in
Chron. l. 4.

ferè tempus (scilicet Turca Austriae, Moraviae,
& Hungariae infesto) Cæsar's res iam planè de-
peratae videri poterant, tribus Regibus in illum con-
spirantibus, nisi pium Principem defendendum sibi
sumpississet præpotens Deus. Rides Machiavelle cū
pium Principem à Deo suscepsum & defen-
sum audis; Monachismum esse clamitas, &
dignam raso capite gratulationem: verū qui
vicissim tuam doctrinam Atheismum appel-
labit, falletur? Mittamus impium Politicum;
ad Carolum Cæsarem redeamus. Tu Ducatū
Mediolanensem tuo patrimonio addidisti, &
Luxemburgicum recepisti: Tu Flandriam iure
fiduciario & clientela exemisti: Tu Principes
& Reges è suis ditionibus & regnis electos ar-
mata manu restituisti: Tu uno prælio tres Re-
ges cepisti. Cæteras victorias & accessionem
opum, honorum, patrimonij maximopere re-
plicare optaverim, id si fieri obiter posset, aut
deberet: Quæ incrementa gloriæ & humanæ
maiestatis, licet in hoc Orbe nostro quam ma-
xima fuerint, haud tamen paria fuerunt tantæ
virtutē.

Debebatur pietati tuæ & studio religionis,
necnon & Christianæ sapientiæ Novus Orbis
ad summam potentiam, novique honorum ti-
tuli quibus illustriores esse non possent, ad glo-
riam. Neutrū tibi deesse Deus voluit. Ame-
ricæ

DISSERTATIO

ricæ amplitudinē, quæ est dimensionis ter mille
& quingentarum leucarum communium qui-
cumque bene norunt, nō aliter eam vulgo quā
Negrum Orbē appellant: at sive illam tibi, tuisq;
ac sibi Religio acquisiverit Carole; sive tu illā
Ecclesiæ, tibi, ac tuis; paris felicitatis est, & di-
vinæ in Principes Religionis studiosos benefi-
centiæ. Omnino Religionem tuæ, tuorumque,
& Hispaniæ magnitudini ac potentiae admodū
addictam esse necesse est; quandoquidem tuis
auspicijs & Hispanorum tuorum virtute, brevi
spatio tantopere accrevit, ut iam circa sexaginta
anni sint, cùm gravis ille auctor quem su-
pra laudavimus Laurentius Surius scripserit.
Tot hominū millia in novo Orbe Carolino (sic enim
vocant) *Christi fidem complexa esse, quantum esse*
possit in veteri Orbe nostro; atque in solo Regno Me-
xicano (quod unum est ex decem & octo reg-
nis Americæ) *iam pridem fuisse octoginta sanctissi-*
ma monasteria, & in dies plura fieri. Deus im-
mortalis quot nunc esse oportet, cùm nova in
dies instituta sint? quot Canonicorum colle-
gia, quot seminaria adolescentium, quot Aca-
demias, quot Episcopatus in Catholicissimo
illo Imperio, in quo non minoris est auctorita-
tis sacrum Inquisitionis Tribunal quam in
Hispania, & cum quo in fidei Orthodoxæ in-
tegritate pars maxima veteris Orbis certare
non

nō audeat. Alterum, videlicet *Maximi & Fortissimi* cognomē Paulus Pōtifex Maximus in diplomate quod Halæ anno millesimo quingen-
tesimo quadragesimo septimo accepisti, tibi
contulit: quem titulum Carole nec ipse Caro-
lus magnus ullo modo tuæ virtuti inviderit;
quos enim Saxonas triginta annis ægre doma-
re potuit, tu illos minus tribus mensibus tibi
patere cœgisti. Sed voluntarius ille secessus, &
Imperij tantorumque Regnorum abdicatio,
piæ ac religiosæ solitudinis fruendæ gratiâ,
beatæque æternitatis præcipienda desiderio,
quanta pars censeri debet divinæ eiga te bene-
volètiæ, & favoris? Ausim dicere: suscepto ge-
stoque Imperio Carolus gloriosissimus fuit; at
sponte deposito, infinitis partibus gloriosior.

Plane irreligiosus sim & ingratus, si saltem
verbis non agnovero insigne beneficium sive
Catoli, sive Christianæ sapientiæ; sive (ut pro-
priè loquar) Christianæ Catoli sapientiæ erga
patriam meam. Sequani sive Burgundia supe-
rior, quam vulgo Liberum Burgundiæ Comi-
tatum vocant, est provincia quæ in domum
Austriacam, & cum domo Austriaca ad Re-
ges Hispaniæ feliciter devenit per coniugium
Maximiliani Austriaci cū Maria Catoli Au-
daciis Ducis Burgundiæ filia. Ea Sequanorum
gens summo Dei beneficio à Calvinianis, &

*Comitatus
Burgundiæ
suam felici-
tatem accep-
tam referit
Religioni;
& secundū
Deum, Re-
ligione Ca-
rolo V.*

DISSE R TAT I O

Lutheranis , alijſve impijs ſe ftiſ adeò intacta
eft, ut vel eo etiam nomine verè ſe *Liberam* eſſe ,
meritò ſe Virginem in Domino glorietur; li cèt
terris hęreſeos pefe infectis ferè tota cingat ur,
& finitima ſit iþi Genevæ omnis impietatis
Metropoli. Quæ fidei Orthodoxæ posteriori-
bus hiſce temporibus integritas , ſecundum
Deum, magnā partem referti debet Christianę
ſapienſiæ Catoli Cæſaris, qui Provinciam illā
tam opportunis legibus contra hæresim valla-
vit, ut nullum ibi ſcelus capitalius ſit retum fa-
cratum contemptu, & defectione ab avita fide.
Carolinam illam cautionem manifestus Dei
favor, & duplex inſigne bonum ſecutum eſt: al-
terum quod Sequani , perinde ac ſi in ſummo
Olympo ſtent, viderunt iampridem, videntque
etiamnum finitimas gentes ardere bello , &
bello adiunctis calamitatibus vexari ; interea
dum iþi alta & diutina pace, pacique comitá-
tibus bonis ſtruuntur: alterum ad Sequanorum
Principem ſpectat; is enim adeò ſecutus eſt de
iþiſu fidelitate, ut hactenus Sereniss. Archidu-
ces & Reges Catholici meritò dicere potue-
rint, quod ex ore Philippi Secundi aliquando
auditum eſt. *Meus Burgundia Comitatus nunquā
malam noctem mihi attulit;* licet confines habeat
uſquequaque exterias terras ; ſitque vel auxilio
acciپiendo minùs opportunus, ſi viſ infertetur;
vel

vel animadversioni & pœnæ, si sponte deficere vellet. non sim tamen de ipsius fidelitate atque erga suos Principes devotione omnino securus, si descivisset à recta in Deum fide, & hæresim Divinæ & humanæ maiestatis perduellem intra suos fines admississet. Divinum consilium Caroli, qui ut custodiret, atque omni genere felicitatis cumularet eam Provinciam, quam præcipua benevolentia & charitate complectebatur, velut primariam portionem & ocellum patrimonij sui, illam depositus in fide & clientela Orthodoxæ Religionis, eamdemque Religionem adeò insuperabili sanctarum legū vallo sepsit, ut haec tenus violari nequiverit; licet vi, fraude, cuniculis aforis tentata sit. Fortunatam Provinciam, quæ tam Religiosos Principes fortita est: Beatos Principes quibus Provinciae tam religiosæ obtigerunt. *Si enim (quod observat Valerius Maximus) omnia post religionem ponenda semper Civitas Romana duxit, etiam in quibus summa Maiestatis conspicisci decus valuit;* nec dubitaverunt sacris humana servire, ita se humanarum rerum futura regimè existimantia, si divina potentia bene atque constanter fuissent famulata; Quam firmatatem par est sperare in rebus politicis, quid felicitatis in regnis & regijs familijs, quandiu vera Religione nitentur, si sola Religionis umbra olim molem Romani Imperij sustinuit?

H 2 Suc-

*I. I. C. I. de L.
Furio Bibac.*

DISSERTATIO

Zilus Phi-
lippi Secū-
di in tamen
da Religio-
ne à Sexto
V. Pontif.
Max. lau-
datus.

Successit in maximam partem bonorum
hæreditariorum Catoli Augusti digna proles
maximò Parente Philippus Secundus, quem
inter & Ecclesiam exemplò coorta est in me-
ritis & referenda gratia nobilis contentio. Ex
infinitis unum aut alterum dumtaxat deliba-
bo, unde liquidò constabit, quantum Christia-
na sapientia humanæ prudentiæ antecellat, &
quibus artibus sapientissimus Rex sibi deme-
ruerit divinam munificentiam in amplifican-
dis suis regnis. Quæ referam suspecta esse non
possunt, utique à duobus summis Pontificibus
dicta. Sextus quintus Antonij Buccapadulij
Secretarij Apostolici ore sic Iosepho Stepha-
no Valentino Episcopo Vestano respondit,
post habitam Philippi Regis nomine oratio-
nem, & præstitum obsequium à Ioanne Fernā-
des de Velasco magno Castellæ Comestabili,
Duce de Frias, Regij cubiculi præfecto & ex-
tra ordinem Legato. Non fuit contentus Philip-
pus communis Christianorum Regum more testificari
suam perpetuam erga sedem Apostolicam Romanūq;
Pontificem obedientiam litteris, legatione, oratione;
sed ut est eximia quadam pietate verè Catholicus,
&c. proficitur velle Civitates, Provincias, Regna,
& quidquid ubique terrarum Imperij possidet ab
orientे sole ad occidentem Romanis Pontificibus obe-
dire, quod idem semper voluit, egitque. Neque hoc
sibi

sibi minus gloriosum ducit Catholicus Rex quam gra-
 uissimum longissimumque bellum suis in Provincijs
 Catholicae fidei retinenda ac tuenda causâ sustinere;
 extra enim hanc causam nullum iam diu effet in Bel-
 gis bellum; sed recusat Rex eos pacatos habere, qui
 insitas cum Romana Catholicaque Ecclesia inimici-
 tias gerunt; nec patitur eos suos dici, qui recusant esse
 secum Romano Pontifici Christi Vicario subiecti;
 Fruatur Rex Catholicus quamdiutissime suo tam
 proprio tamque excellenti bono: habent, hoc est, Dei
 beneficij, recte, atque ad ipsius Dei gloriam, ut oport-
 et, utenti largiatur idem Deus ampliora, ut abundet,
 affluat in dies magis opibus, potentia, gloria, omni de-
 nique pietatis fructu atque omni felicitate. Hæc ra-
 tio consiliorum Philippi eo magis repugnat
 tuis consilijs Machiavelli, quod non sint veib[us]
 solūm aut epistolis ad Romanos Pontifices ex-
 posita, sed in tem constantissime & sanctissime
 collata. Philippo quid vicissim rependerit
 Deus, mox videbitur; si prius retulero alterum
 insigne testimonium & Elogium eiusdem Re-
 giae Philippi pietatis prolatum anno millesimo
 quingentesimo nonagesimo nono, V I I. Id.
 Octob. in publico purpuratorum Ecclesiæ Pa-
 trum confessu à Clemente Octavo Pontifice,
 ubi collaudata gravissimis verbis demortui Re-
 gis in adversis rebus ferendis patientiâ, & mo-
 destiâ in prosperis, prudetiâ in statuendo, æqui-
 tate

Insigne
eius argu-
mentum.

DISSERTATIO

tate in iudicando, in Episcopis designandis in-
Panegyri- tegritate & fide. Et quod præcipuum est, inquiet
c: s Regie pietati Phi- Pontifex, cognomine Catholicus dignissimum fuisse
lippi Secū- facta dictaque ipsius, adeoque uniusversus Orbis Chris-
di à Clemē- tianus egregie testantur; quandoquidem fides Catho-
se VIII. di- lica & obedientia erga sanctam Apostolicam sedem
conseruanda gratiā, ipse per se sine ulla exceptione
laboris & periculi eam operam navavit, ut Hi-
spaniam illibatam & incorruptam ab omni conta-
gione male de Deo sentientium præstiterit. Verum etiā
alia sua Regna & ditiones adeo sanctè procurave-
rit, ut nunquam permittere valuerit, eam quam-
vant conscientia libertatem, magno licet opum & re-
giorum redituum dispendio: immo & reducendis ad
saniorē mentem, & S. R. sedis obsequium aliorum
Principum subditis regium patrimonium, ingentes
Indiarum thesauros, & gratuita dona sibi à suis Reg-
nis totis quadraginta annis quibus regnauit collata
Fr. Joseph de profusissimè impenderit. unde inferebat sanctissi-
Siguença in mus Pontifex (ò divinū Christiani Regis præ-
Histor. Ord. Hieron. conium ab ore Apostolico) Totam Philippi vi-
tam à quo tempore Hispaniarum Orbem capessivit,
nihil aliud fuisse quam perpetuum bellum adversus
hostes fidei & S. R. Ecclesie: & in studio ac zelo Re-
Perperam ligionis (si eos excipias quibus publicam sanctorum
Philippus Secundus à venerationem & cultum Ecclesia afferuit) parens
pseudo-po- licias re- habuisse neminem.
prehensus. Nihilominus (inquiet ex dicta Machiavel-
lianæ

lianæ Politicus) Philippus cum tota illa sua pietate & zelo, dum ingentibus copijs periclitanti Religioni foris succurrit, Hollandiam, Zealandiam & alias federatas Provincias non contemnendam partem regij patrimonij amittit, inconsulto sanè consilio, & quod nunquam Machiavellus dedisset, quantumlibet Romani Pontifices hanc in eo pietatem & religionem laudaverint. Ain^e Politice? nocuisse Philippo suam pietatem, & religionem putas, & causam fuisse immanum illorum sumptuum, quos in Batavica bella fecit? Profecto tantarum impensarum nunquam Hispaniam poenituit; & si aliquād liberatum est, utrum plures faciend^e essent, Hollandusque deserendus; continuò audita est illa vox Philippi verè Catholica & verè antimachiovelliana: *sumptus quoscumque prateritos, & quoscumque in posterum Hispania facere posset optime collocatos & collocandos videri, dummodo vel in uno suorum subditorū religio Catholica conservari queat.* Consumptos verò in bella Hollandica ab initio rebellionis usque ad annum millesimum sexcentesimum decimumsextū centum & octoginta auri millions, ipsem et Philippus Tertius ad Paulum V. Pont. Max. scripsit Archiepiscopatum Tolitanum Serenissimo Infanti Ferdinando filio suo petens. Ut ut sit (aiunt Politici) perijt Philippo

DISSERTATIO

lippo pars non exigua Belgij, dum auxiliatur Ecclesiæ. Et hoc non abnuo; verum nisi cæci sunt, videant quantum terrarum & dominij accepterit Philippo prælianti prælia Domini. Adiecit, (ut cætera omittam) vel potius suæ ditioni restituit (inquit Joseph Stephanus Episcopus Dorsetanus) nobilissimum Regnum Lusitaniae; Oceanum inclusione præpeditum ac præclusum aperuit; Orientem cum occidente coniunxit, &cæli terræque marginibus suum Imperium terminavit Mauritaniae Aethiopiæ, Arabiæ, Persiæque littora & portus; Carmaniae atque Indiæ, quæ Alexandri magni nomen illustravit, ora; aurea Chersonesus, Insulæ innumerabiles incredibili atomatum copia refertæ; quinquaginta tria regna vel tributaria, vel omnino acquisita: denique quidquid invicta Lusitanorum natio quingentorum annorum continentibus bellis, eiusdem Christianæ-scientiæ auspicijs acquisiverat. Quod incremētū Imperij, quisquis pius est, facile credet fuisse Philippo factum à Divino numine pro Batavia deperdita, non sine ingenti sœnore, eoque in dies maiori, quo Hispanica pietas novis in dies obsequijs demeretur Ecclesiam: Usque adeò verum est quod S. Cyrillus Alexandrinus scripsit ad Theodosium Imperatorem: *Gloria in Deum pietas regijs honoribus immobile fundamen-*

De vera fide
ad Theodosi.
initio.

mentum est. Et quod D. Leo graviter simul ac
vere. Tunc Christi dextrâ Imperium defenditur,
quando Ecclesiæ status inconcussus servatur.

Rursus quantopere idem Philippus Secun-
dus sollicitus fuerit, ne quid detrimenti Status
Ecclesiæ patetur, probè noverat immoitali
dignus memoria Gomesius Suaresius de Fi-
gueroa Dux Feriæ Regis Orator in Anglia, quo
tempore regum illud supraema defectione ab
unitate religionis Orthodoxæ penitus divul-
sum est. Nihil enim tñm non molitus Dux,
strenuum se exitialis consilij dissuasorem, tan-
tæque calamitatis deprecatorem præbens, te
deplorata hoc saltē à Regina Elisabetha summi
beneficij loco petiit, sibi ut omnes regni An-
gliæ & eligiosos & eligosas eò mittere liceret,
ubi vivere ex formula suæ professionis, votaq;
sua sanctè servare possent: illa annuente (fren-
tentibus licet impijs Consiliarijs sanguini
Catholicorum inhiantibus) confestim Legatus
eos in suas ædes advocate, excipere, per huma-
niter alere; quo usque accepto commeatu à Re-
ge Catholico transmisere in Belgium. Lega-
tione tandem sua perfunctus longè plurimos
Sacerdotes secum abduxit, quibus sicut non
solum Rex optimus nulla re defuit; ita securi
Reges eodē pietatis studio innumerabiles alios
seu voluntarios pro causa Orthodoxæ fidei exu-

*Hispana
pietas de
Britannie
regnis opti-
mè merita.*

Petr Ribadæ.
in hist. Eccl.
Angl.

I les,

DISSERTATIO

les, seu proscriptos & solum vertere iuslos, ad Hispanica & Belgica littora tanquam ad tutā Catholicæ Religionis stationem ex naufragijs illis Anglicis appulsos benignissimè recretant. Inde orta plurima illa Collegia Hibernorum, Scotorum, Anglotum in varijs Belgij & Hispaniæ uribus, unde numerosa examina lectissimorum capitum prodiere, produeuntq; in dies ; quibus cum nihil optatius sit, nihil certius, nihil usitatus, quām haustā adul tamve in istis Seminarijs veram pietatem illuc postliminio inferre, aut ab indigenis Anglis tentam studiosè excoletere & propagare, vel ipso carcerum mortiumque periculo ; profectò statuere difficile est, plusne subsidiarijs illis Religionis Catholicæ militibus Britannia debeat, quām illi, & Britannia, adeoque etiam Catholica Religio (si quid cuiquam debere reipsa potest) Hispaniæ.

Philippi Tertij pie- Fuitne unquam Rex felicior optimo Paré-
tas & feli- te tuo Philippo Tertio PHILIPPE? Potentiâ certè atque amplitudine Imperij maior nō extitit ; summæ pacis diuturnitate vix ullus beatior: coniugis & prolis forte, quis fortunatior? subditorum fidelitate nullus securior ; Imperij maiestate & gloria nullus florentior. Vbi autē singula diligenter circumspexeris, uni maximii Principis Christianæ sapientiæ, & divinæ Pro-
noeæ,

noeꝝ, quæ piorum Principum studiosissima est, referas oportet; ut illam adscriperunt quicūq; ipsius Regni tempora paulò attentiùs contemplati sunt. Studium fidei tuendæ tam incensum in eo Princeps fuit, ut contempto illo provenitu qui obveniebat ipsius regnis ex diligentia agorum cultura; nullâ habitâ ratione deterioris illius status rei suatum ex colonorum defectu, nongenta millia Maurisiorum Hispaniae finibus expulit, haud maiore perturbatione & motu, quam si pauculos mendiculos ex trivijs & pontium stationibuseiecisset. Qua in te mutuam operam Religionis & Philippi quis non videt? Religionis quidem in tuendo Hispaniarum Statu; Philippi verò in tuenda Religione. Sanè factum suspexerunt oculatissimi quique Principes, & facinus plusquam humanarum vitium confessi sunt. Pericitata est & gravissimè quidem Catholica Religio in Germania: Philippus Regium patrimonium oppigneravit, Ecclesiæ devovit, & opportune auxiliatus est. Idem quadraginta hominum millia expedita ad nutum Pauli V. tandiu in armis habuit, quo usque idem Pontifex mittens qui suo nomine gratias ageret, haud se amplius eo milite indigere testatus est. Eo regnante novem regna in America ad fidem Christi converta sunt: duæ Pyrataiū stationes maximi momenti La-

DISSERTATIO
rachia & Mamorra ab alijs Regibus tentatæ,
tandem eius ditioni adiectæ.

S... IV.

*Chrifiano:
politics Re:
gis Philip:
pi Quart:
sapientia.
De regno, ini:
tio.*

HÆc innumeraq; id genus Patentis, avo-
rumque tuorum facta dictaque, & tuen-
dæ ac amplificandæ Orthodoxæ Reli-
gionis studia cùm meminisles. P H I L I P P E
QVARTEREX CATHOLICE, tibiq; meritò
dictum putares quod Synesius Episcopus Pto-
lemaidis Pentapolis Imperatori Arcadio in
hæc verba scripsit. ἀνατέμωσθαι δὲ τὸ γεωτέρα, καὶ ἄφε-
ται ἀρχὴν ἀντῷ μισθίῳ ἀπετῆν διοθῆσατ, id est. Veniat tibi
parentum tuorum in memoriam, videbis in vir-
tutis mercede meis Imperium contigisse: acceptam à
maioribus tuis illam pietatem & religionem,
ac sollicitudinem incrementorum Ecclesiæ ita
infixam animo retines atque excolis, ut iam
hodie universus Orbis habeat quod in te suspi-
ciat; sperentque omnes pij Hispanam felicita-
tem & gloriam maximis accrementis auctum
iti: Nihilo enim minora sentis, dicis, facis, quā
quæ maiorum tuorum vel religiosissimi sense-
runt, dixerunt, fecerunt..

Rem grandem dixi; temere tamen vel adu-
latoriè tibi locutus nemini videbor, si pateris
quædam Regiæ tuæ pietatis exploratissima ar-
gu-

gumenta referam, quibus velut certo & auspi-
 cato sydere iter tuū ad Christianā simul ac hu-
 manam felicitatem dirigis: illustria hæc exem-
 pla proderunt præcipuæ fetis nepotibus tuis,
 indeq; petent formam certissimam & ~~ωλιτια~~
~~ωραγιλματα~~. Status feliciter administrandi tuē-
 di, propagandi. Sanctè affirmasti in quodam *Votum ve-*
sermone tuo, qui solet semper esse regius, sole-
~~re te quotidie votum facere Deo nunquam iu-~~
~~licum.~~
 vandi hæreticos, nullius fœderis cum illis in-
 eundi, si vel dubium aliquod & leve periculum
 apparuerit: hæresis seu propagandæ seu corroborandæ, aut Catholicæ fidei vel levissimè vio-
 landæ: adeoque id tibi certum federe in animo,
 ut si iam infestus hostis Toletum occupasset,
 immineretq; Regiæ personæ & familiæ in pro-
 ximum diem, te neutiquam dictum revocatu-
 rum, neutiquam de hac mente vellatum unguē
 discessurum. O votum verè regium: ô fortē
 vocem, ô Hispanicam, ô Austriacam, ô Catho-
 licam.. Quam vellem ut quotquot sunt in Or-
 be Hæretici illam auditent: haud dubiè lace-
 raret eorum pectora; ut è contrario, si voculam
 huic contrariam à Rege Catholicō illos habe-
 re continget, (quod omē avertat Deus) qui-
 bus characteribus, quibus linguis illam statim
 nō ederent, quam exultarent, quam triumpha-
 rent, quas in ordine suo ferias, quos ludos non
 insti-

DISSERTATIO

instituerent? At, Deo bene iuvante, nunquam habituri sunt aliam præter eam quā retulimus: Vt ceteram sanctam & divinam, ut nemo qui pius sit negare possit, eam continuò fuisse exceptam à Cælitibus, atque ab ipso numine consecratā inter heroica dicta Constantini, Theodosij, Catoli magni. D.D. Ludovici, Eduardi, Emenegildi, aliorumque Principum, qui se suaque Religioni gloriosè devoverunt. Ego cū apud me suavitet regustarem, & pro viribus intelligentiæ meæ estimate satagerem regum illud iusitandum & votum; ad extremum adeò mihi grande visum est; ut statuerim, ob id unū

*Hisp*nia** magis gratulandum tibi esse, quām si Hispania ab heresi et eius suspi*cione quam* co tuo Imperio, quod tātum est, quantum nullum unquam fuit, par Imperium de novo accessisset. Grande quidem est & perantiquum

quod Cæsar Cardinalis Baronius in Hisp*anicæ* fidei commendationem scriptum reliquit

To. 7. an. 566. in hæc verba. *hoc planè laudis vendicat sibi semper Ecclesia Catholica in Hisp*ania*, ut non ab erroribus tantum, sed à suspicionibus esse voluerit suos immunes: quo factum est, ut & hoc ipso nostro sæculo, cùm longè latèque facibus hereticorum orbis inflammaretur, ipsa illa persisterit, accurrentibus summa celeritate Dei ministris, si vel tenuem suspicionis scintillā, vel si non ignem, fumum saltē viderint latentis ignis indicium; ipso præcipue Catholico Rege super-*

omn.

omnes in opus navier incumbente. Id iam olim in Priscillianistarum hæresi damnanda appatuuit in concilio Brachatensi primo ; nam etiam in rebus licitis nihil sibi Hispania voluit esse negotij cum hæreticis , ubi fuit vel tantillum suspicionis & periculi. Sed illud decretum Concilij Toletani quām divinum est? ut quisquis succedentium temporum Regni sortiretur apicem, nō antē consenseret regiam sedem, quām inter reliqua cōditionum sacramenta polliceretur nullum se non Catholicum permisurum in Regno suo degere : si vero postquam ad Regni gubernacula accessisset, huius ipse temerator existeret promissi , esset anathema marathia in conspectu sempiterni Dei , & pabulum efficeretur ignis aterni : unde idem Baronius conficit, cognomen Catholici meritò ad Hispaniæ Reges pertinere. At se veritate illa decretorum haud quam indigebas PHILIPPE, ut te talem in fide tuenda haberemus, qualem te esse conspicimus: qui etiam ultra perennem illam & constatam maiorum tuorum religionem progres- sus, novamque tuo illo quotidiano voto ipse tibi legem imponens, id Deo sanctè spopondisti, & quotidie ratū habes , quod nescio an ulli unquam Regum ab Orbe condito vel solummodo in mentem venetit. Desiderabat nempe tua in Deum pietas materiam patrem sive magnitudini: eam studiosè quæsivisti, & reperisti feliciter, .

DISSESSATIO

citet, & toto animo amplexus es. Si maioribus
tuis Romanum Imperium, & novus Orbis in
virtutis mercedem obtigit; quæ Imperia, qui
Orbes debentur religioni firmatæ voto hacte-
nus inaudito? Potuerunt pergere ulterius in stu-
dio Orthodoxæ Religionis, non dicam reli-
giosissimi Reges, sed sanctissimi Antistites, quæ
quod Christiana sapientia & divinum numen te
provexit, cuius instinctu votum illud verè Ca-
tholicum concepisti? Quapropter iure tibi cō-
venit Elogiū quo magnus Leo Pontifex Theo-
dosio Imperatori in causa affini gratulatus est.
Tantum præsidij Dominus in fide & vestra clementia.
Ecclesia sua præparavit, ut vobis non solum Regiū,
sed etiam Sacerdotalem animum esse gaudeamus: si
quidem prater Imperiales & publicas curas pīssimā
sollicitudinem Christianæ Religionis habetis, ne scili-
cat in populo Dei aut schismata, aut heres, aut ulla-
scandala convalescant; quia tunc est optimus Regni
vestri Status.

Philippos Quartus quā Divina mensa sacro sancta Eucharistia ea est, per
insigniter quam mundus est stabilicus, & orbis terra cōsistit, &
erga Sanctissimum Regnum stabilitur; dixit Timotheus Presbyter
Eucharist. Iero solymitanus: præsertim vero fundamen-
tum fuit, estque etiamnum columen & firma-
mentum augustissimæ Domus Austriacæ, cu-
nde ipsius ius caput es, utique primariæ stirpis natu ma-
Regnis præsidium atq; ximus P H I L I P P E. Videamus porro utrum
incramētū.

queque in tua mente residet primigenia veteris avi tui Rudolphi iam ante annos trecentos sexaginta Imperatoris erga sanctissimam Eucharistiam pietas. Viget enimverò & vegeta est in Regio & Catholico tuo pectore; adeoq; dicete ausim te non solum nihil hac in parte concedere Rudolphi Religioni celebratae omnium ore & annalium monumentis , atque à DEO OPT. MAX. Imperio Romano remunerare; vetum etiam fuisse auctam cum scenere in ipsius nepotibus; tantoque admirabilius crevisse quod Austriae Hispana facta sit , felici nempe insitione Austriacæ Domus & virtutis in perennem Hispanorum Regum virtutem & stemma ; adeo ut Philippus Primus , Carolus Quintus, Philippus Secundus, Philippus Tertius Austriaci Hispanæ Reges maiores tui, que imprimis , (uti mox videbitur) potueritis singuli statui venturis ætatibus in illustre exemplar huius pietatis, eodemque quo Rudolphus modo supremum inter mortales maiestatis apicem propriâ religione prometeri, qui avitâ illū nascendo metuistis. Dies me deficiat si velim dicete de singulis Regibus ; de te uno vix possim oratione vel stylo ea complecti , quæ dicere & scribere animus gestit ; Præterquamquod quid attinet ea commemorare quæ sunt in omnium ore & oculis tuxè erga augustissimum sa-

K

cra-

DISSERTATIO

cramentum corporis Christi cultus & venerationis argumenta? Cuius felicitatis maiestatisque omen fuit, quod in ipso tui Regni exordio, Philippo Rege Patre tuo defuncto, ad Sancti Hieronymi ædem te conferens ad Curandū funus, in Sanctissimam Eucharistiam quæ forte ad ægrotum deferebatur incidisti, eamque cōtinuò ex theda desiliens aperto capite, eumtem & redeuntem comitatus es? Quoties te vidimus in solennibus supplicationum pompis Eucharistici ferculi pedisequum torrentissimo sole, capite aperto, circumfusum innumerabili omnium Ordinum multitudine, & (quod inde sequitur) pulvere à nube quæ bene robustis molessima est, longissimos circuitus per Madritenses plateas alacriter emetientem? Nec id tuæ pietati satis. Visus es sanctiore hebdomada viâ lutulentâ, cœlo pluvio, dissuadentibus propè Aulicis, & ne quicquam valetudinem tuam & laboris molestiam causantibus, humili sagulo & vulgari perone tectus plurima tempila pedibus obire, ibique religiosè sacrū Christi corpus pro more veneratus imbre madens domum reverti. Visus es non semel incidens forte in Parochos divinum Eucharistiae viaticū ægrotis deferentes, ex gestatoria sella & theda desiluisse, nulloque turbæ fastidio, nullo æquilitatis metu, medijs affectatoribus te infetens,

ægri-

ægricè domum promiscuè ingressus non ante
prosequi iter tuum, quām Sacrosancta Eucha-
ristia te comite in templum referretur, te præ-
sente in ædicula reconderetur: Et tunc præser-
tim Austriaco-Hispanicè & Hispano-Austria-
cè triumphare tibi, & Hispanis tuis eadem re-
ligione inclytis videbaris, cùm hunc in modum
nullâ aliâ re ab supplicantium vulgo, quām in-
natae maiestatis & præcipua pietatis insignibus
discrepans, Regem orbis vili specierum invo-
lucto tectū piâ & officiosâ deductione prose-
quebare: cuius Regiæ pietatis etiam anno su-
periore Madritum testis fuit, cum rediens ex
aliquot dierum rusticatione in Vrbem, Sanctissimæ
Eucharistiæ occursu, (quo nullū tibi for-
tunatiorem esse ducis) autigam subsistere ius-
fisti, descendisti ex rheda, euntē ad ægrotæ cu-
iusdam domum, atque ad templum redeuntem
pedibus affectatus es, unā cū Comite de Oli-
vares, quem ideo præcipua benevolentia dig-
naris, & administratione tuorum Regnorum
participas, quòd singulariter pius sit, ijsdemq;
artibus gentilitiam tuam maiestatem sustinere
satagat, quibus orta est, & humanæ culmæ am-
plitudinis cōsecuta. Testis est hebdomadarius
adeoq; etiā frequētior ille Eucharisticoū my-
sterioū usus, & quotidiana factis operanti Sa-
cerdoti præsentia, necnō duodecim missarū sa-

*Christiane
sapientiae Co-
mitis Oli-
varij com-
pædiarium
Elogium.*

DISSERTATIO

crificia quæ in facello suo domestico offerti di-
vino numini curat; interea dū publicis curis in-
tentus totū se cōmunibus Ecclesiæ & Hispaniæ
incrementis impendit. Propria & gentilitia tā-
ti Principis decora, merita, & laudes; eximia in
Deum pietas; sollicitum Catholicæ Religio-
nis tuendæ & proferendæ studium; munifica in
homines literatos, pios, ac rectè meritos bene-
volentia; vigilantia in cavendo, perspicacitas
in providendo; in fractum illud casibus adveſis
animi robur, vel ad ipsius, si quæ eſſet, fortunæ
probrum; mens illa avaritiæ fōrdibus penitus
intacta, vel ad ipsius invidiæ stuporem, in tanta
augendi patrimonij opportunitate, ut ad id ni-
hil ei defit quām voluntas; animus ille iugi &
perpetuā tantorum negotiorum agitatione se
vegetans; cui, quod homines vocamus labore,
natura eſt; aliaque id genus ornamenta digna
maximi Regis intimo, digna Genio publicæ
salutis peculiarem laudationem desiderant.

Longius quām statueram me provehet nu-
merosa tua pietas PHILIPPE, licet non me-
tuam videri cuiquam longior, niſi tibi, cui ma-
gis curæ eſt laudanda facere, quā facta tua lau-
dati. Nec ob id tamen commemorare omīstā
unum de te, & alterum de Principe Baltasare
Carolo, utrumque adeo illustre, ut nesciam pos-
ſitne par quidquam in hoc genere in annalibus

re-

reperiiri. Ut primū enucleatiū & liberius edif-
seram, fīngam me non loqui tibi; deinde ut om-
nis suspicio fuci absit, rem simplicissimè, uti
gesta est, referam ijsdem ipsis verbis, quibus Pa-
ter Frāciscus Aguadē nostra Societate & ē re-
gijs tuis Concionatōtibus, vit eximijs Religio-
fi Praesulīs, Ecclesiastis, & scriptoris ascetici
laudib⁹ ornatus, idemq; Comiti-Duci à Cō-
fessionib⁹ & comes in Barchinonensi profe-
ctione ante tres annos eam scripsit Rectori hu-
i⁹ Collēgij Imperialis Madritensis: Sic ha-
bet Epistola, quam s̄aepe iam exscripsi, atque
ad varias partes misi, præcipue verò ad Burgū-
dos subditos tuos populates meos, ratus nihil
posse illis accidere iucundius, nullum certiūs
pignus humanæ felicitatis & incrementi, quām
Principem tam eximiè pium.

Nuduistertius (VIII. Id. Maias) Rege Bar-
cinonem ex Carthusia redeunte, servus quidam rhe-
darius nescio quo casu in angusta & diffīlī via pro-
lapsus ita unius rotaradij⁹ implicatus īst⁹, adeoque
male tractatus, ut expediti⁹ & avelli nisi sublatā ē
curru rotā non potuerit. Ib:dem Rex cum Serenissi-
mis Infantib⁹ ērheada egressus animi verè pīj verè
Catholici argumenta tam illustra dedist, ut non vi-
deam quid agere præterea potuerit ex ordine aliquo
Religioso vel religiosissimus, quām quod Rex ipse
perseccā occasione præstisit. Nam etiam atque etiam
de

D I S S E R T A T I O

de advocando Confessario sategit: cumque periculum
præsentanea mortis imminere videtur, ipse met sol-
licitius institut miserum procurare opportunitas actibus
contritionis, suggestens ei idoneas concipiendi saluta-
ris doloris & culparum pœnitentia rationes & mo-
tiva. Turbari famulus et animo avocari præsentis
Regis sibique tam officiosè opem ferentis conspectu.
Cui Rex; heus amice, Dei solum tibi propitiandi me-
mento, Regem me esse oblitus cito. Post sat longam
moram adfuit quidem Monachus Cartusianus; ad
agrum tamen tardius accedens ob interiectum quen-
dam aggerem, REX, hac mi Pater, hanc renito, in-
quit; manum tibi porrigam, nihil morare: Serenissi-
mus Infans Cardinalis ipsiusdem quoque pietatis officijs
ac recitandis Litanij intentus erat. Aeger semel atq;
iterum commode confessus est. Nec mora, de afferendo
Sanctissimo Eucharistia Sacramento deliberatum.
Agedum (inquit REX) Eamus, pedibus comitabor:
tame si tribus leucæ quadrantibus abefferet. Id tamen
haud neesse vixum, agro habente meliusculè, quo rhe-
da Barcinonem delato, iussu Regis, serius & ipse
Rex eo appulit, consumptâ nimisrum in hoc charita-
tis exercitio circiter horâ sesqui. hæc habui quæ scribe-
rem ad vestram reverentiam ceterosque Collegij Pa-
tres ac Fratres. Illustre sanè argumentum regia pie-
tatis, nobisque acer ad imitandum stimulus, ac singula-
ris in Domino consolationis seges, Barcinone 10. Maij
1632.

Me-

Memini quid pollicitus sim : factū hoc narrasse , (vel ipso livore iudice) abunde laudasse est . Solummodo unum animadvertisam , quia omnino ad præsens institutum pertinet . Si Romanum Imperium Rudolpho primo præmiū fuit adoratæ in agro Sanctissimæ Eucharistiae , & dati Parocho equi sui , quo commodiūs & decentiūs ad ægrotum eam deferret ; quanta humanæ maiestatis accessione , quibus præmijs auctum iri Philippum nostrum credendum est , qui haud quaquam in hoc genere pietatis tantopere divino numini acceptæ Rudolpho inferior fuit ; & id maximè adlaborat , ut eam quoque transmittat velut hæreditariam ad posteros ? atque ut aquilinorum pullorum probatio est radius solis iminoto conspectus obtutu , sic Regiæ prolis character , sit singularis pietas erga Sanctissimam Eucharistiam .

Vix me capio gaudio , interminata humanae felicitatis & maiestatis incrementa spe haud inani tibi auguror Deliciolum cœli , Orthodoxæ Religionis ocelle , Corculum veræ pietatis , Principum floscule , magnum magni Philippi incrementum BALTASAR CAROLE , cum ea que de te dicturus sum apud animum meum reproto . Nondum poteras formare in verba vocem , nondum insistere pedibus tuis , nondum millesima pars eras eius quem te quotidie fieri

Ioan Frider.
Matenes. 5.
Theol. doct.
& profess. Ha
bspurgici 1-6
ca. 4. Pisbor-
dius.
Guillimanus
fusè.

DISSERTATIO

videmus & miramur, qui penè ad invidiam tui exurgis ; vix expleveras biennium ætatis tuæ, cum interrogatus quo apud te honore & loco Sacerdotes essent; illico summam observantiā Hispano more significatus, sublatis in altum nisu quammaximo brachiolis tuis maniculas tuas tuo capiti reverenter imposuisti. Rursum, ecquâ reverentiâ & cultu Sanctissimum Sacramentum prosequerteris; tum verò h̄ic exilire, te non capere , non capi nutriculæ sinu nec manibus teneri, cernuum te abijcere , frontem illam tuam gratiarum omnium sedem; os illud tuum, domicilium venustatis; ocellos tuos animi in exiguo corpusculo quammaximi indices, pectus tuum innocentie sacrariolum humi venerabundus apprimere , & columnellam fidei cerviculam tuam summittete cœpisti: quo spectaculo nescio quod gratius esse possit ei qui sancte & incorrupte de fide Orthodoxa sentiat; quid Cœlitibus, quid ipsimet velato Eucharisticis sibiarijs Christo acceptius esse queat his virtutum scintillulis, his fidei igniculis , his Regiæ & Catholicæ educationis floribus. Verum enim vero (quod h̄ic præcipue agitur) quātam, Deus immortalis, quantam humanæ gloriae accessionem portendunt ? quanti Hispanicæ Monarchiæ incrementi sunt præfigia? quātum votorum nostrorum pignus sunt hæc tuæ præludia pietatis?

Hæ

Hæ sunt verae & optimæ administrandi atq;
amplificandi Status Politici artes; hæc Hispano-
notum in Imperio suo sustinendo atque prefe-
rendo instituta, Ecclesiæ Catholicae rationibus
& incrementis ac divinæ gloriæ propagandæ
studijs intentos esse, etiam posthabitis proprijs
rationibus & incrementis. Cetò enim sciunt
non solum ex divinis Oraculis, verum etiam
ex quotidiana experientia, quantopere supre-
ma illa maiestas, cui (ut loquitur D. Bernar-
dus) *administratio pariter & gubernatio saeculorum*
Ser. 2. in dis-
Pent.
incumbit, sollicita sit eius Principis, qui sollici-
tus est Dei. Singulare eiusdem divini Numi-
nis consilium fuisse ad tutam & integrum con-
servationem Italie adversus heresies, flotentissi-
ma ac felicissima Sicilię & Neapolis Regna,
atque Ducatum Mediolanensem ab Hispanię
Regibus possideri, in quorum explorata obe-
dientia, Catholico zelo, opibus, & armis op-
portunum Pontificia vigilantia auxilium ha-
beret, nemo inficias iverit, qui rerum huius &
superioris saeculi fuerit vel mediocriter peri-
tus.

Quadragesima amplissimi & ditissimi Epis-
copatus instituti in sola India Occidentali ab
hinc centum & triginta annis, præter innume-
ra Collegia Canonicorum, aliaque opima Sa-
cerdotia & Cœnobia virorum ac mulierum,
Quæbene-
fundata et
auta Reli-
gio Chris-
tiana ab
Hispanis in
India Occi-
entali.

DISSERTATIO

Academias, Scholas, Seminaria pueris in Christiana Religione educandis, Xenodochia pauperum, infantium, ægrotorum. Iaponenses & Chinenses Episcopi, qui nullis alijs redditibus se & familias suas sustinent, quām continuis tuis largitionibus PHILIPPE; quemadmodū nec aliter Archiepiscopi quos *de la Sierra* vocant, pastores illorum Christianorum, qui à Sancto Thoma nuncupantur, quos Patres Societatis IESV tua munificentia adiuti, Alexij Menesij Archiepiscopi Augustiniani ductu, ex schismate ad obsequium Romanę sedis traduxerunt. Numerosæ illæ Religiosorum turbæ quotannis in regijs tuis classibus sacram India rum expeditionem suscipientium, adeoq; etiā ad alia regna Iaponiæ, Chinaturum, Mogoris, Tibeti, Camboxæ, Siami, Peguvij, Cochinchinæ, Aethiopiæ, Bisnagę, Tuquimi eodem propagandæ fidei studio proficiscentium, quorum singularis liberalissimum commeatum ex tuo æterio, & solidum viaticum præbes. Sexdecim Provinciæ Frāciscanorum præter alias Dominicanorum, Augustinianorum, Mercedariorum, Carmelitarum, & Societatis IESV quamplurimas. Immensa illa vis olei quo una minimum lampas tuo sumptu ardet in singulis ferè illorum templis ubi augustissimum Eucharistiae sacramentum asservatur; sicut & vinū quod

quod ad Missarum sacrificia conficiendo sanguini Christi adhibetur; necnon & sacra supplex cum de novo aedem aliquam excitant; & medicamenta quae illis agrotantibus provides: atque (ut ex una res singulare & recenti cæteratum conjectura fiat) sexaginta illa milia ducatorum quæ novissimè intra unius du taxat anni spatium ex solo Mexicanæ quæsturæ Regio æratio (quod unum est è quinquaginta quatuor quæ in occiduo illo Orbis habes) Religiosis Evangelij promulgatoribus, alijsq; Sacerdotibus quotundam Indorum ad noctis fidem conversoru Parochis sustentandis propisti. Celebres Batuæ Insulæ quæ Philippi Secundi auspicijs quæsitæ, repente Christo que & Regibus Catholicis acquisitæ, Philippinae appellantur, immensi patrimonij tui Indici exiguæ portio sunt; ad eas tamen annis non amplius viginti Rex, (plures annos replicate, vel utique illum Orbem velle percurrere ineundo piauitarum expensarum rationes quis possit?) ab anno (inquam) millesimo centesimo decimo quinto duntaxat, ad millesimum sexcentesimum trigesimum quintum, quingenti quinquaginta duo Religiosi tuo sumptu profecti sunt; quibus si annumeret eos quos proximo superiori vere ad easdem Insulas deduxerunt tres illi Procuratores trium Ordinum Religiosorum, qui sup-

L 2 ple-

*Particula
immensiorū
sumptuum
Hispanæ
in Religio-
nis propa-
gationem.*

DISSERTATIO

plementum factis illis turmis à regia & Catho-
lica tua maiestate impetrarunt, erunt ómni-
no circiter sexcenti. Ordinariæ verò singulorū
expensæ in vietum, vestitum, navigationis cō-
moditatem, & plurima alia quæ cumulatissi-
mè suppeditas, cùm haud minores quingentis
ducatis sint, (uti exploratum est certis & omni
exceptione maioribus eorumdem Procuratotū
• testimonij) solo hoc ultimo vicennio mitten-
dis ad Insulas Philippinas Evangelicis opera-
rijs trecenta ducatorum millia è tuo ærario
prompta reperio. Et (quod imprimis dignum
observatione sit, sicuti est D E O O P T. M A X.
haud dubiè acceptissimum) quemadmodum
ex illo auro quod primum in Castellam ex In-
dia Occidua est aitatum, facta est sacra Custo-
dia , in qua augustissimam Eucharistiam San-
cta Ecclesia Toletana pro more tectam pro-
ponit : et ex eo quod primum Indiæ Orienta-
lis Reges clientelaris obsequij nomine Emma-
nueli Lusitanæ Régi persolverunt, fabrefacta
similiter est Sacrosancta Dominici corporis
pixis , quæ Vlyssipone in tēplo Bethlemiticæ
Virginis Iudicarum victoriarum magnificen-
tissimo trophæo visitur: Regibus scilicet Fer-
dioando & Isabella Catholicis, & Emmanue-
le hunc in modum suam quoque Regi Regum
ac Imperiorum largitori Christo Domino be-
ne-

neficiariam obsequentiam religiosa professio-
ne exhibentibus. Sic cùm primum Classis an-
nuo thesauro onusta in Hispaniam ex India ap-
pellit; illico sua pars religioni & pietati non
exigua seponitur, tantum videlicet auri argen-
tive, quantum necessarium est mittendis proxi-
ma sequenti navigatione in varias Indiæ par-
tes alijs Christianæ fidei præconibus; qui quām
numerōs esse consueverint, vel ex hac una re
quam dicturus sum, intelliget qui hæc nescit.
Proximè superiori anno centum circiter ex so-
la minima nostra Societate I E S V in utramq;
Indiam transmisérunt; quorum plerosque in-
credili nostro gaudio in hanc Regiam Vibem
tanquam in communem Orbis patriam, & al-
teram Christianæ Religionis arcem conflu-
entes vidimus, amplexi sumus, sacramque illam
expeditionem eis piè invidimus. Legiones il-
læ Martyrum quæ in vastis illis partibus &
Regnis Christianam Religionem suo san-
guine sanciverunt, suasque etiamnum quo-
tidie vitas Christo devovent, & gloriösè pro-
fundunt, Infinita id genus quæ prudens in aliū
locum reservo, quid aliud sunt quam trophyæ
Ecclesiæ, Christo quidem auspice, at certè Hi-
spanico ductu in media barbarie triumphan-
tis? Quæ quisquis attentius apud animum suū
reputaverit, nonne iure merito subscripterit tū
Gil-

DISSERTATIO

libe. 4. Chro-
nol. g. anno.
1492.

Gilberto Genebrido natione Gallo Archie-
piscopo Aquenti, ac Scriptori nostra ætate sa-
pientissimo. Quo anno bellum Hispanorum perfe-
ctum est contra Mauros, inquit, eorumdem expedi-
tio aduersus Indos Occidentales cœpit: quasi Hispan-
orum opus sit expugnare Infideles & Paganos; tum
dicto Gregorij Decimi Quarti Pont. Max.
Ex Commen-
tarijs M.S.P.
Ioannis Lo...
pisi Soc. Iesu
procurat ge-
neral. Philip-
pinatum.
P. Rochinias
è Soc. Iesu illi-
jam bullā af-
fert 1. 1490-
rixe Philippi-
narum c. 24.
Castellanorum & Lusitanorum erga Sanctam
Ecclesiam merita laudantis per honotifico di-
plomate in gratiam Philippinarum Insula-
rum, in quo ait. Eos immensi quidem labori-
bus, at successu admodum felici transmisisse Ocea-
num, & in utrumque novum Orbem Hispanica ve-
xilla intulisse Ecclesia auspicijs.; atque efficisse ut
Hispanico sermone in omnem terram exiret atque
audiretur sonus Evangelij; sacrasque illas expe-
ditiones illius gentis proprias atque hereditarias ri-
deri. Quod studium divisæ gloriæ amplifican-
dæ & incrementorū Ecclesiæ, sine ulla excep-
tione impēiarum, laborum, periculorum, mor-
tium; hic ardens & constans procurandæ salu-
tis animarum zelus, atque innumerabilium In-
dorum æterna beatitudine iam fruentium feli-
citas, quid aliud sunt quam pignora non solum
cælestis remuneratiōnis aliquādo in cælis frue-
dæ; verum etiam maioris humani incrementi
ac perpetuitatis illius potentia, quæ Christo &
Ecclesiæ tam multas gentes hereditatem de-
dit,

dit; novasque quotidie acquirit, & possessio-
nem terminos terræ?

Nunc intelligo unde tanta proveniat bono-
rum seges in Hispania; unde tanta ac tam diu-
turna pax,qua cogitari non potest felicior; tā-
ta Magnatum obedientia in remotissimis or-
bis partibus atque apud Antipodas, ut quæli-
bet imperia deponant ad minimum Regis nu-
tum: tanta omnium Ordinum adeoque ipsius
infimæ plebis fides; ut secundum Deum, nihil
illi sanctius sit Regis nomine, neque quisquam
facilius homini Hispano fidelitatem, quam
Marti hastam, vel Herculi clavam eripiat: tā-
ta Regiae personæ in urbe populosissima secu-
ritas expers periculi, ut opus non habeat stipa-
toribus ad custodiam, sicut innata Principi ma-
iestas non indiget comitatu ad pompam: tan-
ta regio roro prosperitas, ut gemina prole bea-
tus sit, sitque Serenissimus BAL TAS R CA-
R O L y s iam septensis, iamq; solenni ritu om-
nium Ordinum iureiurando in Asturiæ & Hi-
spaniarum Principem inauguratus; cuius for-
mam & oris dignitatem si consideras; putes es-
se elaboratum opus omnium Gratiarum; si in-
genium, si viriles igniculos, si dictorum acumi-
na, si Christianam & Regiam educationem,
existimes ex omni maiestate & laudibus per-
fectum Principem ad novas & maximas co-

*Ex since-
ro Religio-
nis cultu
quantaHi-
spaniæ felici-
citas.*

DISSERTATIO

sonas ab ipsomet numine peculiari cura destinatum. Tanta Serenissimorum Infantum Caroli dum viveret, & Ferdinandi inter se concordia, tanta erga Regem Philippum charitas & reverentia; tanta vicissim Philippi erga Regios fratres suos observantia & amor; ut nec animæ Ionathæ & Davidis coniunctiores fuerint; neque aliter hodie Philippus Rex de auctoritate, fide, vigilantia, amore Serenissimi Ferdinandi Cardinalis Infantis in procuratione nobilissimarum & maximarum Provinciaium securus sit, quam si ipse ubique prælens interesset. Tanta opum omnis generis abundantia; ut Orbem perpluat auro, argento, unionibus, gemmis aliquaque rebus innumeris tum ad humanæ vitæ necessitatem, tum ad delicias. Tanta in armis potentia, ut (quod nulli unquam seu Regum, seu Imperatorum, seu Rerump. contigit) solus uno eodemque tempore numerosos alac exercitus in Asia, in Africa, in Europa; ternas quaternasve in utraque India classes, regnorum suorum præsidio & amplificationi, clientium suorum securitati, & Religionis Orthodoxæ obsequio. Qua tandem alia arte (quod grande miraculum est) stare posset tam ubique fusum Hispanicum Imperium? unde tanta magnitudo, tanta quies, tanta securitas, tanta maiestas, tanta potentia, tantæ opes & felicitas? Causa in promp-

promptu est; Machiavelle, & longè alia quām
 tu putes. *Excubat Philippus & Hispania Religio-* *Christianæ*
ni; *Excubat vicissim Religio Philippo & Hispa-* *Hispanorū*
nia, quibus si detur optio, malint sibi contra fi- *sapiētiae cō-*
 dei hostes prælantibus aliquid humanitus cō-*mendatio.*
 tingere, ipsasque bellorum offensiones ac dam-
 na potius elegant, quām acquisitas artibus tuis
 victorias: utique haud ignari, eos qui pietate
 duce, Religione auspice bella suscipiunt, suis
 etiam proprijs cladibus proficere, & sibi divi-
 num præsidium pignosari. Norunt & glorio-
 sius ducunt, suoque Imperio sive stabiliendo, si-
 ve augendo convenientius, Christianæ sapien-
 tiæ ductu immensam vim auri in dubios even-
 tus & certa pericula effudisse & quotidie effun-
 dere, quām nullo sumptu, perlungata religione
 ultrio ad volantem ad suas partes victoriam sinu-
 excipere. Sapiens consilium, putare nullū aditi
 periculum, nullas clades posse contingere me-
 rientibus sub Christiana sapientia: & pro certo
 habere, impium Politiolatram seriùs ociùs da-
 turum numini pœnas, eoque casurum gravius,
 quo se insolentiùs extulerit; & luiturum seve-
 riùs quo indignius Religionem calcaverit, quò
 plures per sacrilegia & impietatē palmas pre-
 henderit. Dic Machiavelle, arbitrum te ipsum
 statuo, si modò Christianus es; imò & si non es,
 singe te ex animo esse, ut ex animi tui senten-
 M tia

DISSERTATIO

tia mihi respondeas. Dic, nunquid fatales &
luctuosas palmas, feralesque victorias, omniq;
servitutis iugo & vinculis calamitosiores esse
diceres, in quibus nullus legitimus Ecclesiæ fi-
lius dicere vellet *Bonum factum*, & plenum vi-
ctori canere Epinicum? ut è contrario Princi-
pi auspicijs Christianæ sapientiæ contra Dei
hostes pugnanti clades etiam suas numerare
gloriosum est, & damna ipsa cedunt in merita.
Ita te semper Deus amet, ô Hispania; ita tua
vota prosperet Deus, PHILIPPE, ut Dei ho-
stes potius temporale tuum Dominium inva-
dant, quam tu Religionem proteras. Quam-
quam (verum ut fatear) discrucior animi, & do-
lore tabesco, quoties audio vel unicum Domi-
uij tui iugerum à Dei hostibus captum esse;
utique non ignorans eorum incrementa, certa
Ecclesiæ Catholicae deictamenta esse: quod si
intimis visceribus non sentiam, omnino me
adulterinum Ecclesiæ filium esse putem: quem
admodum triumpho gaudio, & incedo om-
nibus lætitijs, cum tu utique de Dei hostibus
vel oppidulum aliquod capit is; utique certus,
tanrum Ecclesiæ acquiri, quantum Hispanico
dominio adiectum sit.

§.V.

§. V.

Non egrediar extra orbitam propositæ dissertationis, si quod dixi de mutuis Ecclesiæ Catholicæ & Hispaniæ metitatis & incrementis, idem quoque dixerim de eadem Christiana sapientia præside moderatrice, tutelari, propagatrice augustissimæ Austriæ maiestatis in Germania; ac vicissim de Augustissimis Germanis Principibus Austriacis in studio restituendæ Orthodoxæ religionis, tuendæ, ornandæ, amplificandæ; Eadem sunt Hispanorum & Germanorum Austriacorum instituta & regnandi artes, quemadmodum eadē sunt familiæ; adeo ut si hos illosve Hispano-Austriacos vel Austriaco-Hispanos, & utrosq; Politico-Christianos appellaveritis, omnino rectè & veritati consentaneè dixeris; Iampridem enim inter illos non solum mutua Regiarum Personarum & dominiorum communicatio intercedit; nimirum à quo tempore Germani dedere Hispanis Reges & Reginas; Hispani vicissim reddidere Germanis Imperatores, Imperatrices, Reges, Reginas, & Regna; verum etiam eadē regnandi rationes, eadem Regnum firmamenta, eadē temporalis incrementi causæ; Ecclesiæ Catholicæ fautores & defensores

M 2

suos

DISSERTATIO

suos, præsidarios & prætorianos suos, vindices
& alleatores suos tegente, & maximis maiestatis incrementis, inter varias rerum vicissitudines (ut eius patrocinium & mutuum auxilium exploratus sit) prosperante. Paucis rem attinbam. Non deerit qui de hoc argumento pluribus dicturus sit.

Christianæ sapientia et ineluctabilis animi in ductio Ferdinandi Secundi Imperatoris in causa Catholicæ Religionis. Romanum Imperium iam ante plura sæcula (uti superius dictum est) Austriacæ pietatis præmium fuisse nemo nescit; & nunc quoque esse, nec ipse inficiari possit, si ex infetis redeat Machiavellus; tuamque pietatem & virtutes ratoris innotescit, tuasque ab annis decem & octo res gestas

F E R D I N A N D E I M P E R A T O R A V E C -
S T I S S I M E ; cuius divina mens, & alienissima
à Machiavellianis rationibus Christiana sa-
pientia, qua tantopete polles, effecit, ut Romanum Imperium te vindicem suæ Maiestatis appelleat,
Ecclæ sua libertatis assertorem; Gabores, Alberstan-
dij, Mansfeldij, Palatini, Dani, Sueci, Provinciae &
Civitates potentissimæ tuis auspicijs & armis domi-
tæ victorem. O utinam fas mihi sit tantæ maiestatis pedibus accidere. Dudum est cum te delapsum è cœlo Principem, singulati munere
Orbi & Ecclesiæ Catholicæ laborantibus datum,
tot exaggeratum palmis, tot imperatoria-
rum virtutum radijs coruscantem; tam prodi-
gioso, tam manifesto, tam continentí divini au-
mi-

minis favore spirantem, regnantem, imperantem, vincentem; in liberis, in nepotibus, in cōsanguineis, in affinibus tantopere felicem gestio meis oculis intueri. Desiderio sānē meo non parum satisfacit Excellentissimus Dominus Ioannes Carolus Comes à Schönburg k tuus apud PHILIPPVM REGEM CATHALICVM orator, frater Ottonis illius Friderici Comitis à Schönburg k, quem hostis in pugna Lipsensi omnes boni ducis & strenui militis partes obeuntem unum nominatim facta coniuratione adortus cepit, captum occidit, occisum immaniter & barbare in frusta dissecuit; eximis corporis & animi ornamentis, ac demum gloriofa illa sui capitis devotione optimè promeritum illam laudem, qua tu eius memoriam consecrasti, qui tuæ florem nobilitatis eum appellate consueveras. faciet (inquam) tuus in hac urbe Regia Legatus, ut hæc dissertatione Christiano-politica qualecumque testimonium & pignus devotissimi animi erga augustissimam Domum Austriacam mei ad tuas CAESAR, tuorumque Hungaricæ Regis & Archiducis Leopoldi Serenissimorum filiorū manus perveniat. Id ego mihi de contestata ipsius humanitate spondeo. Quod dicturus sum recentius & illustrius est, quām ut à me prætermitti debeat. Edixeras pro tua singulati pie-

DISSERTATIO

pietate, & divini cultus restaurandi studio, ut Ecclesiasticis bona Ecclesiastica restituerentur. Extemplo velut ex Cadmæa femente seges ferrea erupit, erecti in culmos armati sectatij, floruerunt copiæ hostiles, multi Dynastæ indignari, nova moliti, plurimæ urbes tumultuari, Magdeburgum inter alias insanire, Suecus magnis copijs erumpente, urbes capere, agrum hostiliter populari, sui terrorem passim intijceræ, magnis itineribus Viennam & Pragam cōtendere. Quid facto hic opus? Profectò quisquis Machiavellianæ prudentiæ, imò & minus malæ auscultabit, connivebit, cedet temporis revocabit edictum, ac potius de tegendo se, quam de asperando hoste cogitabit. Alia omnia Imperator; Divi Bernardi Parænesim ad Conradum Regem Romanorum sibi scriptam putat. Restituat sibi Cæsar quæ Cæsaris sunt, & quæ sunt Dei, Deo: utrumque interesse Cæsaris constat, & propriam tueri coronam, & Ecclesiam defensare; alterum Regi, alterum convenit Ecclesiæ defensori, ac proinde edictū de asserenda Ecclesiæ Christi sponsæ sua dote renovat, id se velle præcisè denuntiat; Deum, cuius causa est, minimè defutatum. Nec enim vero defuit. Ibi enim tum se maximè produnt divina auxilia, ubi desinunt humana consilia.

*Studii di-
vine proui-
dentiæ er-
ga Ferdinā
dum II.*

Replicare divinæ Pronœæ studium & pa-
tro-

trocinium in tantis periculis de F E R D I N A N D O suo singulariter sollicitæ, res est longioris narrationis quām quæ institutâ dissertatione complacere possit. Vnum & alterum dunt taxat universim & obiter dicta sunt. Tua illa animi impotentia & præceps futur *Sueciae*, quo ita elatus es, ut iam putares te parem astris, & minitarere soli tenebras, & terris vastitatem, quem tandem finem habuit? Tu (credo) implesti mensuram ambitionis illius cognominis quod assumperas; & heroicorum facinorum symbo-
la quæ in tuis signis præferebas: Tu F E R D I N A N D U M è folio deturbasti, uti sperabas: Tu Regem Romanorum creasti, uti spondebas:

Tu domum Austriacam evertisti, uti cogita-
veras: Tu Romam ingressus es in vectus fortu-
næ tuæ & victiarum alis, ut cogitatas: Tute
Imperij columen & novi Evangelij vindicem
præstitisti, uti promiseras? Quid horum tandem
consecutus es? Tu, si quod tibi nomen bellis il-
lis Germanicis comparasti, nullum aliud est,
quām furiosi hominis, grassatoris impij, redivi-
vi in factorum locorum spoliatione Antiochi,
templorum violatoris, Religiosorum hominū
expulsoris & Tyranni scelestissimi. Si quod
tuis præclaris illis expeditionibus Elogiū me-
retis; en tibi illud ex fatidico regij Vatis ore:
Vidi impium superexaltatum & elevatum sicut ce-

Gustavus
Adolphus
Sueciae Ty-
ranus ma-
lefctorum
& sacrile-
giorum suo
rumpendas
luit, vincit-
tur, occidi-
tur, anno.
1633. 16.
Novemb.

Psalm. 36.

dros.

DISSERTATIO

dros Libani; & transiri, & ecce non erat, & non est
inventus locus eius : & ipsa die Divo Leopoldo tu-
telari Domus Austriae sacra ab ultore numi-
ne ad Tartara detrusus es. Fuisti Impie, Ger-
maniam peragrasti, & ubicumque posuisti pe-
dem, ibi lu^ctuousa vestigia tui furoris & vesaniae
reliquisti ad sempiternam execrationem tui no-
minis: Et ecce non es : & in sequentem Divini
Numinis iram non effugisti Sceleste : nec iam
tibi ullum nisi inter Alarios & Gensericos in-
venimus locum. laces nunc super terram ut al-
ter Holophernes in tuo sanguine tabefactus,
tuorumque in strage & acervo; ipsumque quod
nudiustertius infetebas ccelo caput spe tua tot
coronis augustum, nunc est ludus partis Ortho-
doxæ merito illud Davidicum in tua morte
Reg. c. 17. occidentis. Quis est iste Philisthaeus incircum-
cisus, qui ausus est maledicere exercitu Dei vi-
ventis ? Itum est contra te in nomine Domini
exercituum, Dei agminum Israel, quibus ex-
probrabas ; & te, licet apparatu & numero po-
tentiores dedit Dominus in manus servi sui
FERDINANDI, & cadavera castrorum tuorum
volatilibus cœli & bestijs terræ ; ut sciat omnis
terra, quia est Deus in Israel, & noverit univer-
sa Ecclesia, quia non in gladio & in hasta sal-
vat Dominus; ipsius enim est bellum, & tradet
vos in manus nostras. Tua illa manus cui ha-
ze-

reticorum coniuratio iam sceptrum Imperij Romanum voto ac spe tradiderat, prædicans in ea esse tantum auctoritatis ac maiestatis, quantum ad totius Orbis gubernacula sufficere posset, nunc obtorpidus, & præcisa circumferentia potest per Orbem Christianum tanquam spoliū & princeps membrum importuni alicuius monstrij, & singularis feri Ecclesiæ Catholicæ vineam depascentis, multaque strage & cæde nobilis. Tuus ille annulus & ensis, quorum altero præstare te putabaris quidquid altero signasses : Tua illa vexilla in quibus expresseras factionis tuæ tesseram, & argumenta illarum victoriarum & triumphorum quos sperabas, capta, everfa, calcata sunt à nostris Legionibus, et suntque in parietibus & tholis templorum nostrorum perpetua monumenta Christianæ sapientiæ Ferdinandi de impietate hæretica victoris; ac divino Numinis supremo victoriarum arbitrio perpetuum anathema cum hoc epigrammate. *Regnum, Daniel. 7.*
& potestas, & magnitudo Regni qua est super omne celum detur populo Sanctorum altissimi, cuius Regnum Regnum sempiternum est, & omnes Reges servient ei, & obedient. Interea stat Domus Austriaca, imperat Ferdinandus, ac divino Numinis ipsum bene iuvante, nihil aliud efficiet coniurata Hæresis, quam ut firmius stet Domus Austriaca, & Ferdinandus imperet gloriosius,

N qui

DISSE R T A T I O

qui pro Ecclesiæ libertate & patrimonio Christi in gravia bella in se suscepit , tam pie gesit, tam liberaliter se suiq; devovit. Ego omnino spero (& huius meæ spei habeo luculenta pignora non solum eximiam pietatem & Christianam sapientiam Domus Austriacæ, yetum etiam hodiernum statum Germaniæ, ex deplo- rato, nūc tuis C A E S A R auspicis florētissimū, tibique ac sibi restitutum) aquilam Imperato- riā getentem in pectore gentilitia insignia Au- striaca relaturam immortales lauros. pangendas in Daphnonibus Ferdinandi , unde ipsius posteri s̄eculis consequentibus surculos destrin- gent , quorum vel solus aspectus hostibus Dei examinandis sufficiet.

Ferdinan- Quibus verò humanis Imperijs munerari
dus II. Im- potest generosa illa & plusquam Imperatoria
perator ca- in Deum pietas tua C A E S A R , qui unum ē
put su i Re- ligioni Ca- Patribus nostræ Societatis Confessarum tuū
votus. alloquens dixisti: Si mea morte possem promovere
Religionem Catholicam , oro Deum ut publicè coram
toto mundo ab infami carnifice capite plectar . Hic
non habeo quid eloquar ; hæret mihi proflus
lingua & calamus, & religioso quodam horro-
re ad has perculta preces mens mea obstupef-
cit. De hac tui capitis devotione pro Ecclesiæ
Catholicæ incremētis IMPERATOR, id dictū
esto, quod mox de Philippi Quarti Regis Ca-
tho-

tholi voto dixi. Hic solum exclamate libet; O te felicem Catholicam Ecclesiam; ô te beatam medijs tuis in calamitatibus ætatem nostram, in qua Romanus Imperator tales fundit ad Deum preces ; & Rex Catholicus talia Deo facit vota.

Homini si bellum inferas, (inquit D. Chrysostomus) fortassis vinces, fortassis etiam vincēris: Ecclesiam vincere nulla ars potest: nam calum & terra transibunt; verba autem Christi non transibunt.

Quod oraculum cùm semper fùmè animo cōcepérint & comprehendērint Austriaci Principes ; ita Statum suorum Regnorum consti-tuerūt, ut vinci nisi prostratâ prius Ecclesiâ minimè possent. Meminerunt fuisse olim à Santissimo Saba promisum Iustiniano Imperatori mox divitem secuturam remunerationem, & quæcumque amiserant superiores Imperatores recuperatum iti, si Atij, Nestorij, Origenis dogmata pacem Ecclesiatum perturbantia de medio tolleret: quod simulac Imperator implevit per Provinciatum Præfides, Africa universa & Roma eius accesserunt Imperio; & qui erant in utraque Tyranni Vitiges Romæ, & Gilimer Carthaginem, eos pro liberis seruos, & pro Regibus captivos, & supplices accepit pro inimicis. Meminerunt eidem Iustiniano Augusto, eò quòd esset benemeritus de Eccle-

*Si Deus
pro nobis
quis con-
tra nos?*

DISSERTATIO

Baron. ann. 112, non tam actas gratias ab Agapeto Summo
Chr. 630. to. 7. pag. 152. Pontifice, quam amplissimis verbis gratulatu;
periinde ac si Princeps Religioni deserviens, no
tam Religionis quam proptium negotiū agat.
Gratulamur Venerabilis Imperator (inquit Pon
tifax) *quod tanto Catholicae fidei ardore succenderis,*
ut omnibus p̄iissimae vita vestra temporibus piam
sollitudinem circa servandam augendamque Eccle
siarum concordiam clementer exhibeas, & unam fidē
suaque per omnia firmitate consimilem omnibus po
populis Christianis cupias praedicari. Nec mirū in eius
modi clementiam vestram placita Deo cogitatione
persistere, cum nō aliud Imperij vestri beatior sic pro
ventus, quam Religionis augmentum. Quapropter
libenti hoc et Propheta voce cantabo. Repletum
est gaudio os nostrum & lingua nostra exultatione,
quod florentissimum Principatum vestrum divinis
quotidie beneficijs inspicimus adornari. Praiverat
huic Apostolicæ gratulationi Ioannes Ponti
fex Agapeti antecessor eiusdem Imperatoris
studium in tuenda fide Orthodoxa extollens,
qua est Reip. bene & feliciter administrandæ
firmandique Imperij ats certissima. Neque enim
parva vicissitudo à potentia divina tribuitur: (in
1. de recta fi
de.) quod vestrum firmat Imperium; hoc est
quod vestra Regna conservat. Meminetunt quod
Theodosio Imperatori Sæctus Cyrillus Alex.
scripsit. Gloriosam in Deum pietatem regijs honori
bus.

bus fundamentum esse; & Principes pietatis cultores
sine labore vincere & adversarijs prævalere. Quod
præsentim manifestum fuit in nupera, & omni-
bus superioribus periculis exitialiore proditio-
ne Alberti Baronis *Valstemy*, tuo beneficio Me-
chleburgi & Fridlandiæ Ducis, tuorumque
exercituū Legati Generalissimi F E R D I N A N-
D E ; Vix enim Viennæ proscriptus à te fuerat
ingratissimus proditor, cùm Egræ in Bohemia
à suis ipsius Tribunis & Ducibus, ijsque exten-
nis, Islandis, Scotis, vix auditâ prescriptione,
adeo opportune, ut vel minima mora fatalis fo-
ret, in suo sanguine oppressus est; cæteris con-
iurationis capitibus eodem impetu & ultore
numine ferro occisis: captus ingens thesaurus,
captæ perscriptæ coniuratorum tabulæ, simul-
que aperti & suppressi nefariorum consiliorum
fontes, quæ homo vecors & phanaticus, tamq;
ad agendum obscurus, quām ad conandum au-
dax, & ad exequendum potens, in exitium Da-
mus Austriacę moliebatur. Captus eodem pe-
nè temporis momento *Franciscus Albertus Saxo*
Egram quadrigis adveniens, non tam (reor) ad
conferenda cum proditore consilia, quām ad
partitionem Austriaci patrimonij, quod certa-
iam spe omnes coniurati tenebant, productus-
que ante strata cæforum cadavera didicit

Indomitum nil esse Pio, tutumque Rebelli.

E^g

DISSERTATIO

Et quod præcipuum est, & plutimatum victoriarum instar; reverentia Austriaci nominis tamen factosancta in exercitu constitit; ut tametsi miles Legato Fridlandio esset antea addictissimus; factus tamen de proditione & eius nec certior, exemplò totum se ad Cæsaris nutus converterit, haud magis tumultuatus, quam si pauculi calones & lxxæ in occæcatione tormentorum bellicorum, vel alio gravi facinore comprehensi furcâ per carnificem luisserent. his proditorum cædibus infiniti longè lateq; perculti, & velut de cælo tacti, alij consilium belli abijcere; alij in suas stationes unde iam moveant, pedem referre; alijs excisæ spes, eveisa cōfilia, fluxere arma de manibus, nunquam Germania Cæsareis exercitibus florentior, nunquam Ferdinandus Christianæ Sapientiæ addictior, quidquid tandem furiatum hæresis in augustissimam domum Austriacam redintegrate queat. Et enim vetò redintegravit, nec fuit unquam capitibus Hydra fœcundior, quam coniurata hæresis novarum exemplò copiarum fetax, & insanis machinationibus effera at suonè extio, an nostrorum triumphis; haud facile stauas.

§. VI.

Ardet animus, gestit stylus tametsi tanto
 argumento impar, relegere Christianæ
 Sapientiæ vestigia veræ pietati victorias
 aggerantis, & manifesto favore ac Numine
 prosperantis inita Præside Religione consilia.
 Quàm divinum illud fuit, cùm emissi sunt eo-
 dem penè temporis momento in campum cū
 gemino exercitu, Viennâ quidem Serenissimus
 Christianus Sapientia expeditio-
 num Ferdî
 nandi Hun-
 garia Re-
 gis, & Fer-
 dinâdi His-
 panicæ In-
 fantis pra-
 ses.

Vngariæ Rex Ferdinandus filius tuus C A E S A R,
 idemque iam unius Ferdinanduli, & alterius
 prolis patens: Mediolano Serenissimus Ferdi-
 nandus Cardinalis Infans, tuus P H I L I P P E
 CATHOLICE frater, nec tam ferè alter, quàm
 alter tu. Quàm felici, quàm fausto uterq; omni-
 ne (scut iam pridem optabant) egressi! Quid
 felicitatis numen Ferdinandῳ Regi non addi-
 xerit, cuius Viennâ contra perduelles hæreti-
 cos moventis hæc ultima vox fuit? Religionem
 Catholicam nō sui modò, sed Regnorum omnium fun-
 damentum à se haberi; eosque gratiosissimos sibi fore,
 qui in eius defensionem (¶) incrementum diligenter
 incubuerint. Serenissimus Infans aviti, paterni,
 fraternique instituti sectator & æmulus non
 priùs Mediolano extulit pedem, quàm propi-
 tiandi Numinis causâ supplicationi generali
 in-

DISSERTATIO

intefuit; ac alia die in ipso ferè procinctu celebre quoddam Deiparae Virginis facellum eadem mente invisit: in ipsoque sacræ ædis egrediu conficatus innumetabilem populum, qui eius ultimò videndi salutandique gratiâ confluxerat, amoremque suum gemitibus & suspirijs testabatur, lacrymas nō tenuit Optimus Princeps; quæ benevolentia significatio etiam ipsis heroibus non insueta utrum dolorem populi lenierit, an auxerit, vix scias. Itur, proceditur, præest utriusque castris Christiana sapientia.

Ratisbona obseffa & citum rectâ promovet, urbem obsidet, natura capta ad Sereniss. Rege & operibus, validoque ac numeroso præsidio, Vngaria. & rebus omnibus ad tolerandam obsidionem opportunis egregiè munitam, & ad futuri mox auxiliij spe elatam; ut pote quod coniurati non ignorarent, ibi caput & claustra plurimarum Provinciarum esse adeò ineluctabilia, ut nec ipse contritus diuturno belli usu, multarumque palmarum Imperator Serenissimus Maximilianus Bavariæ Dux magnopere metuendus videretur. Gaudetis impij perduelles inexpugnabilem civitatem à iuvene Rege tentari confisi humanæ prudentiæ rationibus. Et id ipsum ego quoque maximopere lætor fatus auspicis Christianæ Sapientiæ, cui nihil insuperabile est, nihil imperium. Sentietis porro nec factū si-

ne

ne Nutrine, ut tam difficilem obsidionem pto.
militiae suæ tirocinio aggrediens sit; fecit sicut fa-
cere ptaclari Athletæ solent: difficultosa vo-
lunt esse quæ exercent, quo sit levius id ipsum
in quod exercentur, proindeq; poteribus plu-
beis assuefaciunt manus, quibus vacuis & nu-
dis in certamine utendum est. Hic ptaclit ge-
nerosissimus Princeps securis victorijs docuit
que Austriacorum Principum militaria tiroci-
nia, consummatorum Ducum operæ pretia es-
se; itaque proiussus evenit; nam pauculis mensi-
bus validè oppugnata Ratisbona, tame si vali-
dè etiam propugnata, victori Ferdinandō se de-
dere coacta est, & in ius obedientiamq; recep-
ta, in ipsis Ducis Veymarij oculis, luculento
auxilio quod obsessis adduxerat nec metum
nostris, nec opem Vrbi ullam afferente. Fecisti
Ferdinande primis iuventutis annis, primisque
militiae tuæ mensibus, quod nobilium Ducum;
ac etiam Heroum senectutē consecrate queat;
animumque tuum obiectis immanium pro-
pugnaeulorum molibus, & difficultatibus om-
nibus celsiorem probasti, haud tamē sublimio-
rem eorum iudicijs & votis, qui te noverant &
colebant.

Serenissimus Infans quid? ô Nestoream in Imperato-
ris virtu-
Principe iuvene prudentiam: ô martium pe- tes Serenif-
fus; ô regium Christianæ sapientiæ alumnūm; simi Infan-
tis Ferdi-
O nandi.

DISSERTATIO

ð spiritus. Rebus in Italia optimè constitutis,
acceptis Principum valedicentium, & Helve-
tiorum omnia deferentium Legatis, eductum
Mediolanensi ditione exercitum per invia, per
confragosa in Germaniam deportat, ubi per
folennem baculi traditionem tuo PHILIPPE
nomine renuntiatur regij exercitus cum impe-
rio ductor: vix decē & octo fluxere ab accep-
tis armis dies, cùm nactus præclaram occasio-
nem novi illius imperatorij muneris iimplendi,
eam avidè arripuit. Tres ex præcipuis coniur-
tatorum capitibus Gustavus Hornius Regis
Nortlinge, Sueciæ non ita pridem à nostris bello interfe-
pugna, eti frater, & Bernardus Saxo Dux Veymatius,
et vicitoria. & Gratzius bellica gloria inclyti, coniunctis
copijs, & accessione legionum quas alij ex va-
rijs locis miserant, numerosum florentemque
conflaverant exercitum, eumque (qua re pluri-
mū gloriabantur) ex veterano milite & flore-
torius hæreticæ factionis. Consilium erat Re-
gem Vngarię opprimere uno impetu primū;
tum deinde Cardinalem Infantem transitu in
Belgium prohibere. Creverat mirum in modū
animus hosti ex æquiore ad pugnam loco quē
mature occupaverat; ex robore lectissimi mi-
litis, egregio instructu, dispositione, situque tor-
mentorū suorum peridoneo. Quid possit in ge-
neroso pectore Christiana Sapientia momen-
to

so apparuit; Serenissimus Infans Ferdinandus, qui vix prius fuerat advocatus, quā cū suo exercitu ad volaverat, haud turbari, haud quærente detrectandæ pugnæ causas; quin securus animi, quia Dei negotium erat, (ut ipse postea per contantibus tantæ fiduciæ & tranquillitatis causam Ducibus respödit) auctor & horator pugnandi fuit, nihilque industriæ omisit in agendo, nihil in providendo consilij, nihil celeriteris in conficiendo, nihil in milite animando alacritatis & piæmij. Similia exequi Vngariæ Rex cum suis, impiger ad labores, ad consilia prudens, ad omnia expeditus, quæ disponēda acie, quæ firmandis ordinibus, quæ omnia bellatoris & ducis eximij munia obeundo. Vt triusque virtus martio illo theatro proposita tantos militum animos fecit, tamq; præcipuorum Ducum animos cōcordes reddidit; ut securæ victoriaræ haud obscurum omen passim putatum sit. Non ibo per singula: Erunt qui hostoricè, nec deerūt qui panegyrice ex proprio instituto ista cōmemorent: hic memor institutæ brevitatib; referāduntaxat obiter partem eorum quæ ad te scripta sunt PHILIPPE REX CATHOLICE; quæ ad plurimos alios etiam ab ipsis hostibus & fugitivis. Biduo varijs velitationibus & prælijs irritati ad iustum certamen animi; tertio die, (is dies fuit octavus Idus Septembreis) in cā-

Ann. 1614.

O a pum

DISSESSATI^O

pum descensum est omnibus utrique copijs,
perque plures horas tam strenue & acriter bel-
ligeratum, ut diu, quam in pattem victoria in-
clinaaret, dabitatū sit: cedente tandem nostrorū
virtuti hoste, turbatis ordinibus, converfisque
signis ingens secura est strages, quindecim am-
plius peditum millia occisione deleta ex Hor-
niano & Veymariensi & Gratziensi exerciti-
bus, florentissimus equitatus dissipatus, profli-
gatus, fufusque & magnam partem celsus: Cap-
tivorum quatuor millia, Hornius inter ceteros ipsi-
usq; Tribunus, & Gratzius, tuā præserium, Serenissi-
mū Carole Lotaringia & Dax, eximia & medijs in
periculis contestata virtute, capti: Veymarius ex
equo deiectus ac saucijs nullā relictā salutis
spe nisi in suis pedibus ægre in saltus avios &
remora se abdidit. Septuaginta amplius tor-
menta bellica cum omni instructu capta; cap-
ta trecenta vexilla, spolia in tanta interneccione
quis æstimeret cum nec insequendi, nec capien-
di, nec spoliandi finis pluribus milliatibus &
diebus fuerit: quater mille currus impedimen-
torum capri: incredibilis consternatio ubique
destitutis præsidiario milite oppidis, quem ho-
stis ad hanc pugnam eduxerat; Norrilinga quæ
obsidionem pettiuaciūs toleraverat, in deditio-
nem illico recepta: ex nostris vix mille quin-
genti continuis illorum trium dierum prælijs

at-

atq; ultima pugna desiderati. Hæc sunt utriusque Serenissimi Ferdinadi prima imperia, plus fortè habitura apud posteros admirationis quā fidei . quidquid ornamenti addidero tum illustribus factis , nævus etit. Non possum tamen nō appellare conscientias vestras hæretici. Maximum bellum miraculum vestri illius Suecicæ Regis, quem Marti patem facitis , quanta portio est vel obsidionis Ratisbonensis, vel novissimæ huius victoriarum? Num tamen est (pace utriusque dixerim Serenissimi Princeps) unum est quod de vobis queri possimus quotquot sanctam ecclesiam Catholicam, & Ecclesiae incrementis devotissimos Hispano- Austriacos & Austriaco- Hispanos Princeps salvos opamus. Condonate hoc mihi humanissimi Ferdinandi, soles orientes huius ætatis; condonate mihi si hoc dixeris. Fuisse mihi videmini effusus prodigi nostræ felicitatis, cum periculum oblii, solius dignitatis memores; securitati & saluti vestre minus consulueris, ut impensius consuleretis victoriarum: non nullis quippe vestro lateri hærentibus fracta audivimus iaculatorijs globis crura, alios etiam occisos. Servate salutem vestram Principes æternitate digni; servate vos temporum nostrorum gloriae, orbis quieti, Ecclesiarum triumphis. Alterutrius vita & incolamitas pluris est quam mille. Veymarienses,

DISSERTATIO

ses, & Horniani, & Gratziani exercitus.

Serenissimus Infans, ivisti in Belgium: fecisti tibi hostium occisione liberum iter. Qui te iam pridē desiderabant & expectabant Belgium iter. gae, & te destinaverant tanquam triumphatuiū excipere, victorem triumphantemque excepserunt. Quod verò te tuus miles tam incredibiliter amet, haud magnopere miror, qui præter societatem laborum, atque interdum etiam indejæ, præmia benemeritis tam magnificè rependis; nec gravatus es ad Nortlingam excedere ex proprio tuo augustali, illudque in vulnatorum valetudinatum cōvertere. Te sicut omnes boni ceu felix iubat intuentur, ita velut fatalem sibi Cometem horret Batavus; nescit Rebellis; nescit in quas se latebras recipiat, cū tu aperto campo signa regiatum legionum in eum infers: horret perduellis, horret nobiscum acie decernere, & decretoriam collatis signis provocationem defugit, in qua tamen est vera gloria militaris. Hoc, inquam, tam desperatè horret, ut nō ita pridem Lovaniensem obsidionem per summum dedecus solverit solo: cui adventantis metu. Germanici porrò auxiliij tam opportunus advetus, Belgarumq; tam prompta, tam alacris, tam strenua ad primum tuum eos advocatis gutum obedientia; Lovania obsidione duorum maximorum exercituum libe-

rata; Sexaginta millium hostium fuga, strages, miserabilis intetitus; Eskenium, (qua arce nulla urbs est in toto Batavico Statu maioris in utramque partem momenti, utpote Hollandiæ claustra & clavis). Genepium haud multo etiam minoris quam Eskenium momenti unâ cum plurimis alijs oppidis captum; Dun-Kerckanum navium in Batavica Piscaria ut felix faustaque nostris, sic hosti funesta & lugubris expeditio; præsidium Trevirensse postlimisio restitutum; Ducatus Limburgi recuperatus; & cætera id genus proximè superioribus mensibus fortiter iuxta ac feliciter gesta, quid aliud sunt, quam manifesta miracula Christiana & Sapientia, ac piarum illarum precum effectus, quæ pro tua incolumentate & armis continenter funduntur? Nam tamen si ea quæ commemoravi debentur vigilantiæ, humanitati, liberalitati, auctoritati, scientiæ rei militaris, continuo labore, ac reliquis imperatorijs virtutibus tuis; sunt & ipsa tamen præmium & adorea, quibus eximia tua pietas & religio nis studium tum maximè cumulatur, quando Belgium funditus perisse creditum est. Neque me hoc loco retulisse pœnituerit, Brezeum Mareschallū Religione Catholicum, Thenis captis, partata à victore milite horrenda maleficia & sacrilegia non solum ingenuisse, (ut ego quidem non
du-

Tillemon.

DISSERTATIO

dubito) & eum dolorem quem Rex Christia-
nissimus animo conceptius esset, cum resci-
ret: Verum etiam (ut Parisiense retum novarum
Exection typis mandavit) inde continuò au-
guratum proximè secutam cladem & exitium
illius exercitus, cuius unà cum Castillonio ho-
mene hæretico Dux cum imperio etat: nec va-
tes vanus fuit; suoque illo augurio telum nobis
adversus Machiavellum dedit. Perge, vince
Setenissime Infans, dum Serenissimus Rex Fer-
dinandus perget coniuratae reliquias hæreco-
extinguere. Perge Ferdinande Rex invictissi-
me, perge Dei & Ecclesiæ hostes quæ urbi
obsidionibus, si quæ fors in Germania recipie-
dæ supersunt, quæ acie & totis signis persequi.
Heroica tua initia nullis offensionibus, sed cō-
tinentibus ad hanc usque diem victorijs, quan-
tam Ecclesiæ, cui tu militas, prospexitatem;
quanta tibi tuisque nepotibus humanæ felici-
tatis, dominij, & gloriæ incrementa porten-
dunt? hac itur ad eius maiestatis apicem quo
duodecim tui sanguinis Imperatores eva-
runt.

Quanta pars burū victoriarū ad Regem Philippum Quārtū per Valenza dcl
Hæ serenissimorum fratrum tuorum lau-
des, hæ victoriarū, hi triumphi, hæc decora: reū
Italicarum felicissimus Status; Forum Fulvij
seu Valentirum ad Padum prodigiosè simul
atque heroicè propugnatū & servatum, alia-
que

que id genus p̄æclarè & feliciter gesta, quæ
sigillatim commemorare longum sit, maxi-
mam partem ad te pertinent P H I L I P P E
R E X C A T H O L I C E , quippe quæ passim tua
pietate, passim tuo milite, tuis armis, tuo ære,
tuo confilio, tuis mandatis, tuis auspicijs parta;
qui interea haud inferiore gloria vincis, dum te
ipsum vincis, martiamque tuam illam indolē,
nemini qui te novit non exploratam hactenus
int̄a Hispaniæ septa cohibusisti, quia maius
Ecclesiæ bonum, & Regnotum tuorum ratio-
nes id postulare iudicatum est. Tibi certè gra-
tulationem istam adornari æquum fuit, quem
admodum professus es specialis tui muneris es-
se, divino Numini solenniter abs te tuisque gra-
tias agi, pro tam illustribus victorijs; quando
te vidimus, (video autem te quam s̄xpissimè
possum; tanta est otis tui dignitas, tanta seren-
itas frontis, tābenigni & acres oculorū radij, tāta
seu incedentis, seu equitantis, seu theda vehen-
tis maiestas) vidimus, inquam, te acceptis de
victoria Nortlingensi certis nuntijs, equestri
pompa, splendido comitatu Magnatum, Dina-
statum, ac Nobilium tuorum p̄æeunte; & Nū-
cio Apostolico, Franciæque & Venetiatum
Legatis unà cum Comite Olivatio proximè
affectantibus, ex palatio ad suburbanum San-
ctuarium Beatissimæ Virginis M A R I A E de-

DISSERTATIO

Atocha euntem supiem Imperatori & victoriarum arbitro Deo, simulque eidem Virgini Deiparæ castrorum matti (sic Trebellius Pollio *Victorinam* appellat, nos potiori iure MARIAM) gratiarum persolvendarum causâ. Hic me rursus finire volentem regia tua pietas re-
Eiusdē exi. vocat. Serum erat cùm tu processisti, nec redi-
mia pietas. ri poterat nisi noctu ad funeralia & tædas : per-
functus tuis precationibus, & cantato Solenni Ecclesiæ Eucharistico, eâdem equestri deduc-
tione ad palatum redibas ; cùm ecce media in platea Sacerdos augustissimum Eucharistiæ sacramentum ad plebeium & in opem quemdā ægrotum deferens occurrit. Illico desilite ex equo cœpisti, tuoque exemplo omnes; ac certatim pro se quisque famulis & Ephœbis honorijs faces eripere, supremum Orbis Regem religiosè comitati, nec dignari pauperculi hominis domum : detrahere sibi chlamydem suam Comes Olivarius, eamque tibi in genua procumbenti sternere: Nec satis tuę pietati fuit cælorum Regem euntem comitati, redeuntem quoque placuit ad templum deducere tuis pedibus, capite aperto, nullo nocturni humoris, nullo fatigationis metu, qui nec imbres, nec torrentissimos soles in hisce occasionibus vel minimum curas: ac perinde ac si ægrotus de te optimè metuisset, eum non nisi alio beneficio af-

affactum reliquisti. Ego verò oīpnino teor non
sine peculiari divini Numinis consilio dispositum , ut in hac solenni pompa augustissimum
Sacramentum & tu vobis occurreretis, quādo-
quidem Eucharistia etiam gratiarum actionem
significat, quæ certè persolvi à te pro his victo-
rijs melius non poterant , quām religiosa illa
veneratione, & honoraria deductione qua Sā-
etissimum Christi corpus prosequutus es. Nec
rursus sine Numine factum puto, ut inspectante
ac comitante Nuncio Apostolico, Galliæq;
ac Venetiaturum Legatis , cæterisque Magnati-
bus, & Dinastis, atque infinita populi multitu-
dine, hoc tuæ pietatis specimen ederetur; nimi-
rum ut te universus Orbis Christianus nobis
gratularetur, (quādoquidem *maximum Dei im-*
mortalis munus est religiosus Princeps) novosque
de Hæresi & impietate triumphos tibi à divi-
no Numine sponderi gauderet. Peracto hoc à
te religionis officio , priusquam ex templo in
palatium redditurus equum concenderes , po-
pulus plurimū quidem laudare pietatem tuā,
tuoque exemplo suam augere; at etiam (ut est
de tua incolumente incredibiliter sollicitus)
altè commurmurari & queri , atque alicuius
inconsiderantiae Præfectum regiorum stipato-
rum clare insimulare; imò etiam ipsum met Pa-
rochum nonnihil reprehendere, quòd te venie-

DISSERTATIO

tem conspicatus non flexisset iter; utpote quod dubium esse non posset, te, quantumvis æstu, palvete, divoque vespero fatigatum, nihilominus descensurum ex equo, & quocumque Sacro-sancta Hostia deferretur, tuis pedibus, capite detecto comitaturum. At tu nunquam hilatior ad Nuncium Apostolicum & Comitem

Acroama Olivarium convertis; *Et hoc totius diei optimum Christiani* fuit, dixisti. Subiecit continuò Nunciū Apostolicū: *Et hoc est gratias agere R E X*, easque per-

renni Hispanorum & Austriacorum Principum instituto, sibique novas victorias, & certum favorem Dei Opt. Max. demererit, quā ei tam religiosè famulando; quā populi pietatem rara pietate promovendo. factum immortali dignum gloria, & quod altissime in omnium toto Orbe Principum aulis prædictetur. Id sane brevi summus Pontifex à me rescriet. hęc Illustrissimus Nunciū Comes Laurentius Campegius haud minus verè quam apposite: quæ subitaria gratulatio bene longi & meditati panegyrici instar sit; simulque opportuna paræsis omnibus Principibus, ut si bene beateq; regnare volēt, tuo PHILIPPE exemplo pietatem impensè colant. Ad hoc sapientissimi Prelatis extempore Epinicum quid adjici præterea debeat, non video; tametsi breviculo tuo isto acroamate R E X, quod fuit eximia & plane Catholica clausula religiosi triumphi, nihil

sen-

sensu diffusius sit, nihil ad dicendum uberioris.

Penè oblitus sum tui Machiavelle; video, *Machiavellicus
lismus ingulatus.*
hic hæsitas, & meritò quidem: sed & iure optimo criminari tuam disciplinam debes, ac vel invitus fateri Christianam sapientiam, & sollicitum studium Orthodoxæ Religionis civilis & politica tua scientia regendis Imperij apitorem esse. Distupere impie, & eiūta tuam vñfaniam, int̄erea dum Cæsarii, & Philippo Regi de inclemētis Ecclesiæ Catholicæ, priorum securis strenuè & feliciter satagentibus omnes Catholicī gratulamur, precamurq; ut pergant sancte & invictè incepta, Hispanicè, & Austriacè, id est, piè & constanter (uti faciunt) perficere. Quæ cùm reputo apud animum meum, ego nec leviter Domui Austriae vel Hispaniæ timeam, licet Turcus, Persa, Transylvanus, Suecus, Tartarus, Moscovita Mautus, & quotquot uspiam sunt Luthero, vel Calvinio, vel Mahometi auctorati, atque his omnibus deficiētibus Cacodæmones omnes succentutiati coniunctis viribus in eas insurgent: Metuam magis si Machiavellianis artibus addicte Dinastulum aliquem triobolarem inimicum haberent.

DISSERTATIO

§. VII.

Volebam Christianam vestram sapientiam aliqua gratulatione prosequi FERDINAND E IMPERATOR AVGVSTISSIME, PHILIPPE REX CATHOLICE, eamque meo sensu, meisque verbis iam propè absolveram: cùm pertæsus meæ humiliatis præ magnitudine argumenti, & gloriae vestre splendore præstrictus cohibui stylum; præsertim (ut ego quidem reos) Genio Imperatoriae & Regiae vestre Majestatis, aut ipsiusmet Imperij, Hispaniae, vel Ecclesiæ Præside revocante mihi in memoriam divinæ laudis canticum, in quod mens totius Ecclesiæ Iustino Imperatori gratulantis prorupit, Hormisda Romano Pontifice præcinente, & omnibus verè Catholicis ex animo succinentibus: Ego cum illis sic utrumque affari non dubitem. Te ita Deo placitum Principem ad Imperij verticem non humanus tantum consensu evexit; te sibi divinus favor ante formaverat; tradidit tibi Imperium, ut eius operum fieres instrumentum: atque ideo hoc in te propheticum dictum iure conveniat; constitues eos Principes super universam terram, memores erunt nominis tui Domine in progenie & generatione. Etenim cùm tibi sic Christianâ pacem servare propositum, quis

Panegyri
ca parane-
sis Ferdinā
do Casari,
& Philip-

po Regi.
ca parane-
sis Ferdinā
do Casari,
& Philip-

te dubitet à Christo esse delectum? hæc prima sunt vestri fundamenta Principatus. Deum placasse iustitia, & adscrivisse wobis excellentissima maiestatis auxilia, dum adversarios eius velut proprios comprimitis inimicos: hæc nimur maxima Repub. fundamenta sunt, hoc solidum invictumque robur: nec enim humanis actibus potest esse per vium, quod est divinæ gratia firmitate vallatum. Testis est huic Prophetica scriptura; ait enim: Elegi David servum meum, oleo sancto meo unxi eum, manus enim meæ auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Contra autem frustra arma, frustra sibi copias querit, quæ gratia superna destituit. Etenim veraciter scriptum est. Nisi Dominus custodierit Civitatem, frustra vigilat qui custodit eam: Bellabis tu quidem divino tutus auxilio Excellentissime Princeps, & tua Reipub. iugo ferocissimarum gentium colla submittes; sed nulla victoria potest esse præsterior, quam quod Ecclesia hostes post quaesita tam longi temporis firmamenta subvertis. hæc omne genus humanum palma complectitur; hunc omnibus regionibus importabis triumphum: & quod divinæ proximè pietati est, qui paulò antè ductu diaboli grassabantur heretici, deinceps ad propria salutis effectum sine sanguine vincentur. Durabit igitur huius Christiana victoria per ævum triumphus; neque enim poterunt labe temporis aboleri, qua in sempiterna fidei firmitate fundata sunt. Permanebit longè latèque vestrorum fama factorum, & sicut

di-

DISSE R T A T I O

divinis designatur elcquijs, in omnem terram exivit
sonus eorum, & in fines Orbis terra verba eorum.
Et ceteris quidem bellis agros, oppida, & quod su-
prenum est, subiectorum libertatum incuris, quam mor-
talium usibus comparata, simili quadam mortalita-
te solvenda sunt. In hoc certamine vita ipsa defen-
ditur, & quodammodo pro sempiterna beatitudinis
arce pugnatur. Quocirca tanti operis apparatus con-
tinuam Clementia & vestra intentionem requirit: faci-
te ut nullum prorsus receptaculum, ex quo rursus ini-
manissimus hostis emergat, inveniat; cunctis eum
nudate praesidijs; & si quid usquam vestigiorum eius
reliquum est, id omne clementi remedio purgate, om-
ne nequitia & germen funditus eruatur, aduersa Deo
stirps ad virtutum usque resecetur, ne minus compres-
sa (quod absit) iniquitatis radix venenata latius ite-
rum virgulia diffundat. Hanc summi Pontificis
orationem Panegyrim vel Parænesim appellé
vix scio. Vnum in cōfesso est apud omnes Ca-
tholicos, tibi C A E S A R , tibi R E X nullam
Panegyrim paræneticam, nullam Parænesim
panegyricam aptiorem apostolica ista gratu-
latione dici scribive potuisse. Nihilc minus ubi
pia bella Christianæ vestriæ sapientiæ auspicijs,
& ductu Serenissimi Ferdinādi Hungariæ Re-
gis filij tui C A E S A R , & Serenissimi Ferdin-
andi Cardinalis Infantis fratri tui R E X feli-
citer & brevi (uti speramus) confecta fuerint
tum

tum verò nos plenius provisibus tenuitatis nostræ hoc argumentum persequemur.

Pauca haec ex infinitis alijs selegi, quæ de *Dissertatio
mutuis Ecclesie Catholice & Hispaniae meritis &
incrementis dicerem PHILIPPE REX CA-*
*THOLICE, quibus (meo quidem iudicio) Ma-
chiavellismi iugulum petitur, & Christiana tua
tuorumque Hispanorum & Austriacorum Sa-
pientia in legitimam atque optimam Status
moderatricem consecratur. Veterum & recé-
tiorum quotundam Panegyricorum stylum,
ordinem, & institutum de industria refugi; sa-
tius esse ratus, si heroicorum dictorum facto-
rumq; nuda & simplici narratione has ab om-
nibus pijs exclamations exprimerem, pie, san-
ctè, fortiter, sapientè, regiè, catholicè divine; quam
si ego mihi captarem frigidos istos plausus, bel-
lè, acutè, subtiluer, venustè, eleganter, disertè; Mea
tenuitas tanti argumenti magnitudini par haud
fuit, non inficior: haud me tamen pœnitet ve-
ros civilis felicitatis fontes indicasse, unde pro-
muntur divina illa effata quibus stat res Hispana,
vigeatque. Tu quoque quam sapientiam à Deo
didicisti per tam multos tui sanguinis Impera-
tores, & per innumeros Hispaniæ Reges maio-
res tuos, illam libenter & sine invidia commu-
nicas. Det tibi Deus REX OPTIME,
det AVGVSTISSIMO CAESARI FER-*

DISSERTATIO

D I N A N D O eum felicitatis cumulum,
quem utrique quotidie in meis sacrificijs ap-
precior, praeunte in verba Tertulliano, vel po-
tius primigeniâ veterum Christianorum pro-
Tertullia in suis Principibus Deo supplicantium pietate,
Apolog. cap. 30.
vitam prolixam, Imperium securum, domum tu-
tam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum pro-
bum, Orbem quietum, & quacumque hominis &
Principis vota sunt.

In Regijs tuis Madritensibus Studijs
VIII.KAL.MART.AN.MDCXXXVI.

*Maiestati tue obsequentissimus &
devotissimus servus ac subditus*

*Claudius Clemens
& Societate IESV.*

CVM LICENTIA
MADRIDI.

Ex Officina FRANCISCI MARTINEZ.

ANN. C I C I C XXXVI.

DOMINI IESU CHRISTI PATRI
BENEDICTUS OSPES MUNDI FELICITATIS CONSTITUTIO
QUAM ANTIQUA CONSTITUTIO IN MODO FALC CONSTITUTIO SUPER
PROGRAMMATICIS, RESONANTIA IN TELEBA TELLIQUE, ET PROGRAM
MATICA PRIORUM VERGILII CONSTITUTIONAE PRO
DUCTA IN TELEBA PATRI PROGRAMMATICIS. DECIMUS APPENDIX
PROGRAMMATICIS, QUAM ANTIQUA CONSTITUTIONAE, ET PROGRAM
MATICA PRIORUM VERGILII CONSTITUTIONAE.

CONSTITUTIONAE

MADRIDI.

Ex Officij Francisci Martini.

Ann. CONVICTIONE XXXVII.

Claudia Clotilde
Instituta 1832.

